

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива

***ИЗВЕШТАЈ ЗА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ТРЕТИОТ КВАРТАЛ
ОД 2012 ГОДИНА***

март 2013 година

СОДРЖИНА

Резиме	3
I. Структура на банкарскиот систем	5
1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем	5
2. Концентрација и пазарно учество на банките	5
II. Активности на банките	8
1. Актива на банкарскиот систем	8
2. Кредити на нефинансиските субјекти	13
3. Депозити на нефинансиските субјекти	20
III. Ризици во банкарското работење	24
1. Кредитен ризик	24
1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем	24
1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик	31
2. Ликвидносен ризик	32
3. Валутен ризик	42
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности	45
4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски	46
4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности	48
5. Ризик од несолвентност	49
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем	49
5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем	50
5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем	52
5.4. Стрес-тест симулации на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови	57
6. Профитабилност	59
6.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем	60
6.2. Движење на каматните стапки и каматниот распон на банкарскиот систем	64
6.3. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките	64
АНЕКСИ	67

Резиме

Продолжените услови на слаба економска активност, како и намалената производствена активност во третиот квартал од 2012 година придонесоа за продолженото забавување на растот на активностите на банките, дури и нивна стагнација во третиот квартал од годината. Се забележуваат и промени во структурата на активата на банкарскиот сектор, поради растот на средствата на банките на сметки во странски банки и намалувањето на нивните вложувања во хартии од вредност. Главен двигател на обемот на вкупната актива се депозитите од нефинансиските лица, чиј раст во третиот квартал во најголем дел беше насочен кон отплата на кредитите користени од страна на банките, така што не придонесоа доволно за зголемување на активата.

Потешкотиите со кои се соочува реалниот сектор влијаеја и врз движењата во депозитната база. На квартална основа депозитите се зголемија, но овој раст главно се темели врз понискиот износ на депозити на крајот на претходниот квартал (поради поединечни поголеми исплати на средства од страна на корпоративниот сектор, исплата на дивиденда), така што на годишна основа стапката на раст на депозити значително забави, а кај корпоративниот сектор дури доби и негативна вредност. Со тоа, депозитите на домаќинствата, пред сè долгорочните, и натаму се главниот двигател на растот на депозитната база на банките.

Кредитната активност на банките, како на квартална така и на годишна основа, продолжи да расте, но со побавна динамика во споредба со претходните квартали. Неизвесното економско опкружување и согледувањата на банките за зголемени ризици од реалниот сектор, следени со конзервативните стратегии на некои од матичните лица на македонските банки се главните причинители за ваквите трендови во кредитирањето. Спротивно од досегашните трендови, кога носител на кредитниот раст беше корпоративниот сектор, во третиот квартал оваа улога ја презеде секторот „домаќинства“.

Како последица од ваквите состојби, и кварталната и годишната стапка на раст на нефункционалните кредити забрзаа, што во услови на забавен кредитен раст, предизвика искачување на стапката на нефункционалните кредити до 10,9% на 30.9.2012 година. Растот на нефункционалните кредити речиси во целост произлегува од корпоративниот сектор. Нивото на нефункционалните кредити треба внимателно да се следи, но сепак тоа не претставува причина за сериозна загриженост, со оглед на неговата целосна покриеност со пресметаната исправка на вредноста.

Ликвидноста на банкарскиот сектор е стабилна и на високо ниво. И натаму една третина од вкупната актива на банкарскиот сектор се ликвидни средства, коишто покриваат близу 60% од вкупните депозити на домаќинствата и 42% од вкупните депозити.

Паралелно со стабилната ликвидност, високата солвентност е вториот столб на стабилноста на банкарскиот систем и неговата отпорност на ризиците. На 30.9.2012 година, стапката на адекватност на капиталот изнесува 17,1% и е двојно повисока од законскиот минимум од 8%. На почетокот на третиот квартал од 2012 година започна да се применува новата методологија за утврдување на адекватноста на капиталот којашто целосно се темели на стандардизираните пристапи за утврдување на капиталот потребен

за покривање на кредитниот, пазарниот и оперативниот ризик, дефинирани во првиот столб на Базелската капитална спогодба (Базел 2). Новата регулатива, покрај подобро поврзување на профилот на ризик на банките со потребниот износ на сопствени средства, овозможува и регулаторно олеснување кај дел од позициите коишто се вклучуваат при пресметката на капиталот за покривање на кредитниот и валутниот ризик. Така, новата методологија, и покрај воведената обврска за банките да издвојуваат капитал за покривање на оперативниот ризик, не предизвика позначителни ефекти врз стапката на адекватноста на капиталот.

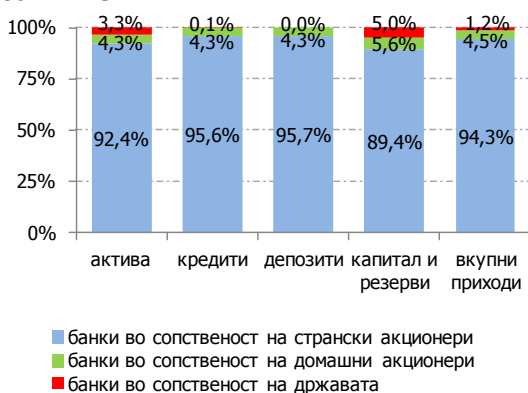
Како еден од главните „поддржувачи“ на солвентноста и стабилноста на банките, профитабилноста на банкарскиот систем сè уште зајакнува, што произлегува од јакнењето на приходите од основната дејност, т.е. на нето каматниот приход. Стапките на поврат на активата и капиталот значително се зголемија и на 30.9.2012 година изнесуваат 0,3% и 2,3%, соодветно, а воедно се подобри и оперативната ефикасност на банките.

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

Графикон бр. 1 Поважни позиции од билансите на банките, структура според доминантната сопственост на банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.9.2012 година, банкарскиот систем во Република Македонија го сочинуваат седумнаесет банки (анекс бр. 33). Во октомври 2012 година, со запишувањето на присоединувањето на „Зираат банка“ АД Скопје кон „Халк банка“ АД Скопје, во Централниот регистар, бројот на банките се намали за еден.

Графикон бр. 2 Подружници на странски банки, број и учество во вкупната актива

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

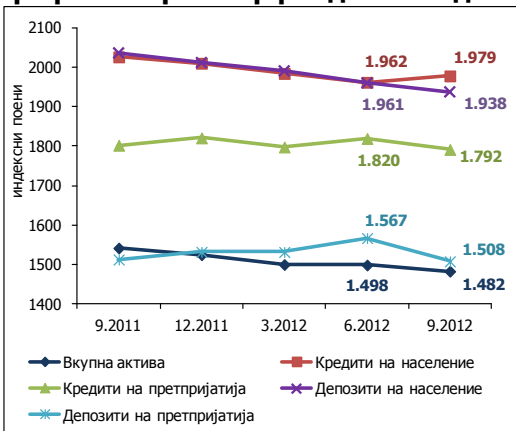
Оваа статусна промена, придонесе соодветно да се намали и бројот на банките коишто се во доминантна странска сопственост (на дванаесет), како и бројот на подружниците на странски банки (на седум).

2. Концентрација и пазарно учество на банките

Концентрацијата во банкарскиот систем мерена преку Херфиндаловиот

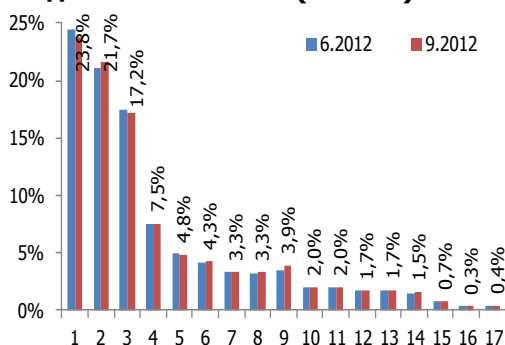
Графикон бр. 3 Херфиндалов индекс

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

индекс¹² е на високо ниво, но со тенденција на намалување. Кај кредитите на населението концентрацијата е над прифатливите граници и на 30.9.2012 година е единствениот сегмент од работењето на банките каде што се забележа зголемување на концентрацијата.

Графикон бр. 4 Пазарно учество на поединечните банки (актива)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

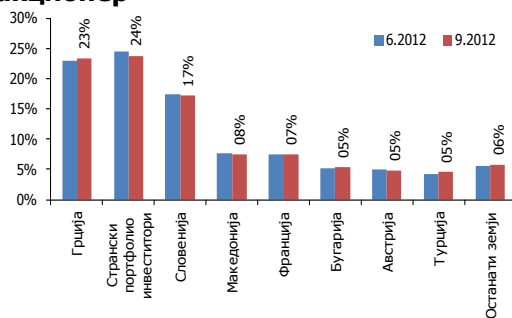
Високото ниво на концентрација во банкарскиот систем се потврдува и преку пазарното учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем. Две третини од вкупната актива на банкарскиот систем е сконцентрирана кај трите најголеми банки, додека еднаесет банки имаат поединечно учество помало од 4%. Овие еднаесет банки заедно зафаќаат 30,8% од вкупната актива на банкарскиот систем.

¹ Херфиндал-индексот се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка

во вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот. Кога индексот се движи во интервал од 1.000 единици до 1.800 единици, нивото на концентрација се смета за прифатливо.

Графикон бр. 5 Пазарно учество (актива) на банките според земјата на потекло на доминантниот акционер

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголемо пазарно учество во вкупната актива имаат банките коишто се во доминантна сопственост на акционери од Грција и Словенија (23,3% и 17,2% соодветно). Приближно е и учеството (23,8%) на банките во доминантна сопственост на странските портфолио-инвеститори³. Пазарното учество на банките во доминантна сопственост на домашните акционери изнесува 7,6%.

³ Банки коишто се во доминантна странска сопственост, но во кои отсутува стратегиски инвеститор.

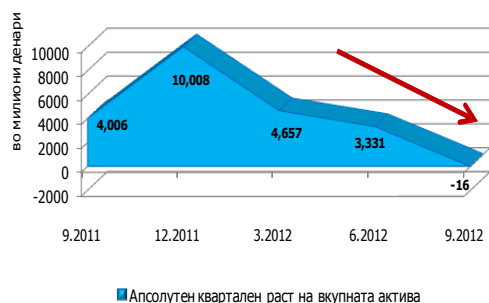

II. Активности на банките

1. Актива на банкарскиот систем

По забавувањето на растот во претходните два квартала, во третиот квартал од 2012 година, вкупните активности на банкарскиот систем стагнираа. Носител на ваквата состојба беа промените кај изворите на средства на банкарскиот систем, каде што депозитниот раст главно беше насочен кон отплата на обврските на банките врз основа на кредити и не придонесоа доволно за растот на активата. Ваквите движења се во согласност со забавувањето на домашната економска активност под влијание на пролонгираната европска должничка и економска криза. Паралелно со забавувањето на растот на кредитната активност на банките, намалените вложувања на банките во хартии од вредност, при едновременно поголемо пласирање на средствата на сметките во странски банки, предизвикаа промени во структурата на ликвидната актива.

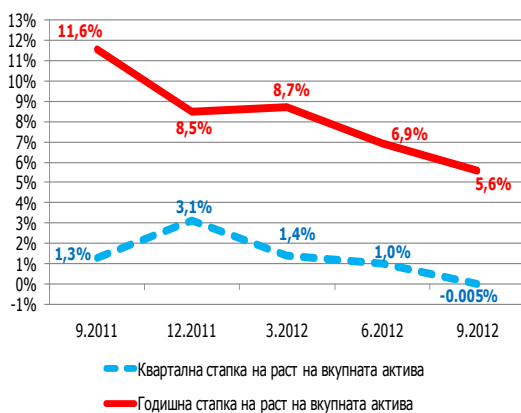
Графикон бр. 6 Квартална промена на активата, во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.9.2012 година, вкупната актива на банкарскиот систем изнесуваше 339.148 милиони денари (анекс бр. 1).

Графикон бр. 7 Промена на активата, во %

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал од 2012 година, вкупните активности на банкарскиот систем стагнираа (остварија минимален квартален пад од 0,005% или 16 милиони денари).

Годишната стапка на раст на активата забавува веќе неколку квартали по ред, при што за 30.9.2012 година, оваа стапка е најниска во споредба со последните десетина квартали.

Во структурата на активата, кредитите на нефинансиските субјекти незначително го зголемија своето учество. Сепак, тие растеа со забавена квартална динамика, додека во октомври 2012 година дојде и до нивно намалување коешто произлегува од кредитите на секторот „претпријатија“.

Табела бр. 1 Структура на активата и пасивата на ниво на банкарскиот систем

Биланс на состојба	Износ во милиони денари			Структура			Промена 30.9.2012/31.6.2012		Промена 30.9.2012/30.9.2011	
	30.9.2011	30.6.2012	30.9.2012	30.9.2011	30.6.2012	30.9.2012	Апсолутна промена	Во проценти	Апсолутна промена	Во проценти
Парични средства и средства на сметка кај НБРМ	43,010	36,971	36,936	13.4%	10.9%	10.9%	-35	-0.1%	-6,074	-14.1%
Вложувања во хартии од вредност	37,804	55,235	52,009	11.8%	16.3%	15.3%	-3,225	-5.8%	14,206	37.6%
Пласмани кај банки и други финансиски институции	44,142	38,804	41,010	13.7%	11.4%	12.1%	2,205	5.7%	-3,132	-7.1%
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	178,516	188,909	188,896	55.6%	55.7%	55.7%	-13	-0.01%	10,380	5.8%
Бруто кредити на нефинансиски субјекти	199,301	212,084	213,381	62.1%	62.5%	62.9%	1,297	0.6%	14,080	7.1%
Акумулирана амортизација на кредити на нефинансиски субјекти	-808	-905	-911	-	-	-	-6	0.7%	-104	12.8%
Исправка на вредноста на кредити на нефинансиски субјекти	-19,977	-22,269	-23,573	-	-	-	-1,304	5.9%	-3,596	18.0%
Пресметана камата и останата актива	9,539	11,389	11,067	3.0%	3.4%	3.3%	-321	-2.8%	1,528	16.0%
Основни и нематеријални средства	8,288	7,901	9,354	2.6%	2.3%	2.8%	1,453	18.4%	1,066	12.9%
Неиздвоена исправка на вредноста	-130	-44	-124	0.0%	0.0%	0.0%	-80	-	6	-
Вкупна актива	321,168	339,165	339,148	100.0%	100.0%	100.0%	-16	-0.005%	17,980	5.6%
Депозити од банки и останати финансиски институции	15,773	15,006	15,128	4.9%	4.4%	4.5%	122	0.8%	-645	-4.1%
Депозити на нефинансиски субјекти	225,895	237,156	238,677	70.3%	69.9%	70.4%	1,521	0.6%	12,783	5.7%
Обврски по кредити (краткорочни и долгорочни)	28,180	32,364	31,265	8.8%	9.5%	9.2%	-1,099	-3.4%	3,086	11.0%
Обврски врз основа на субординирани и хибридни инструменти	7,725	7,803	7,722	2.4%	2.3%	2.3%	-81	-1.0%	-3	0.0%
Останата пасива	7,104	6,775	6,504	2.2%	2.0%	1.9%	-270	-4.0%	-600	-8.4%
Посебна резерва за вонбилансни побарувања и останати резервирања	809	834	851	0.3%	0.2%	0.3%	17	2.1%	42	5.2%
Капитал и резерви	35,683	39,228	39,001	11.1%	11.6%	11.5%	-226	-0.6%	3,318	9.3%
Вкупна пасива	321,168	339,165	339,148	100.0%	100.0%	100.0%	-16	-0.005%	17,980	5.6%

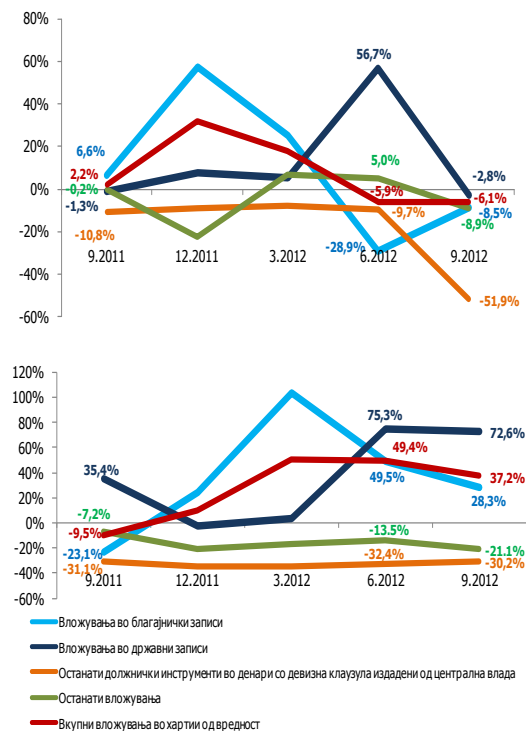
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Позицијата „пласмани кај централната банка“ од анексот бр. 1, во оваа табела е вклучена во позицијата „Парични средства и средства на сметка кај НБРМ“.

Во третиот квартал дојде до квартално намалување на вложувањата на банките во хартии од вредност, наспроти зголемувањето на пласманите кај банки и други финансиски институции, што е обратно од годишниот тренд на овие две позиции.

Графикон бр. 8 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на портфолиото на хартии од вредност, во %

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 9 Структура на портфолиото на хартии од вредност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал од 2012 година, банките покажаа помал интерес за вложување во хартии од вредност, коишто се намалија за 3.225 милиони денари. Притоа, вложувањата на банките во облајнички записи се намалија за 2.430 милиони денари (8,5%), а вложувањата во државни записи за 637 милиони денари (2,8%). Ваквите квантитативни промени во портфолиото на хартии од вредност се во согласност со намалената фреквенција на аукции и ограничената понуда на облајнички записи.

Сепак, во однос на третиот квартал од 2011 година, вложувањата на банките во овие нискоризични инструменти и натаму се повисоки (на годишна основа нивното зголемување изнесуваше 14.206 милиони денари). Притоа, облајничките записи се зголемија за 5.801 милион денари, додека растот на државните записи изнесуваше 9.393 милиони денари.

Како резултат на поголемото квартално намалување на пласманите во облајничките записи, се намали нивното учество во структурата на портфолиото на хартии од вредност на банките, додека учеството на вложувањата во државните записи се зголеми.

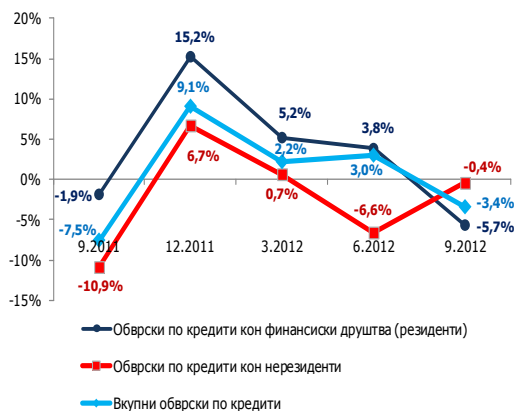

Графикон бр. 10 Пласмани кај банки и други финансиски институции, квартална промена во %

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 11 Обврски врз основа на кредити, квартална промена во %

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Банките пренасочија дел од вложувањата во хартии од вредност кон вложувања во друг облик на ликвидна актива, односно **на сметките во странските банки**. Во третиот квартал од 2012 година, пласманите кај банките и другите финансиски институции остварија најголем апсолутен квартален раст од 2.205 милиони денари или 5,7%. Ваквиот раст целосно се должи на зголемените пласмани на тековни сметки кај странски банки за 8.085 милиони денари, при намалување на орочените депозити во странски банки за 5.341 милион денари⁴.

Во рамки на пасивата, се намалија обврските на банките врз основа на користени кредити за 1.099 милиони денари. Во третиот квартал од 2012 година, намалувањето на обврските врз оваа основа е условено од отплатата на кредитите кон финансиски друштва (придонес од 62,7%), и во помал дел (придонес од 27,3%) од намалените краткорочни обврски врз основа на репо-трансакции со Народната банка⁵. Притоа, најголем дел (или 55,2%) од намалувањето на обврските врз основа на кредити кон финансиските друштва произлегува од отплатата на долгорочните кредити во странска валута кон домашните банки (анекс бр. 2).

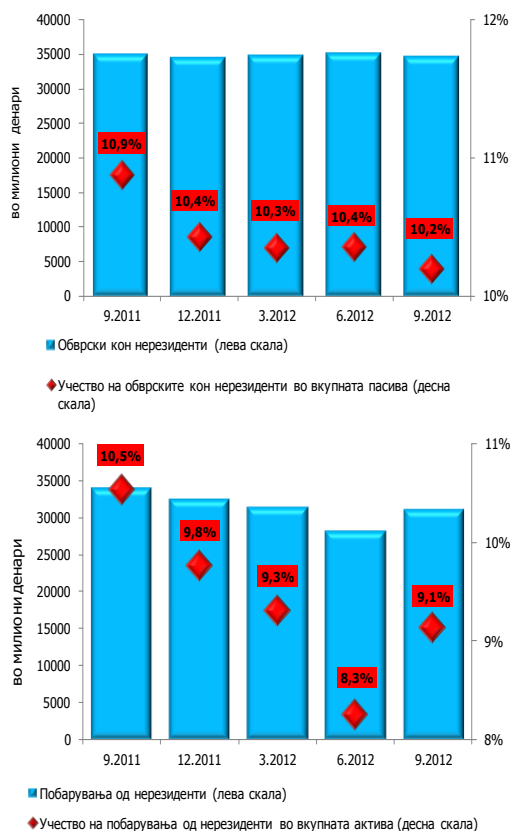
Во третиот квартал од 2012 година, **депозитите на нефинансиските субјекти** забележаа благо нагорно движење, за разлика од намалувањето во претходниот квартал (анекс бр. 2 и анекс бр. 4).

⁴ Оваа промена може да се поврзе со намалувањето на каматните стапки на Европската централна банка на почетокот на јули и соодветната реакција на пазарите на пари.

⁵ Инструмент на Народната банка за обезбедување ликвидност којшто на редовна основа (неделно) им е на располагање на банките и којшто е во насока на подобрување на ефикасноста во управувањето со ликвидноста на банките и овозможување на инвестирање во подолгорочни инструменти.

Графикон бр. 12 Обврски (горе) кон и побарувања (долу) од нерезиденти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

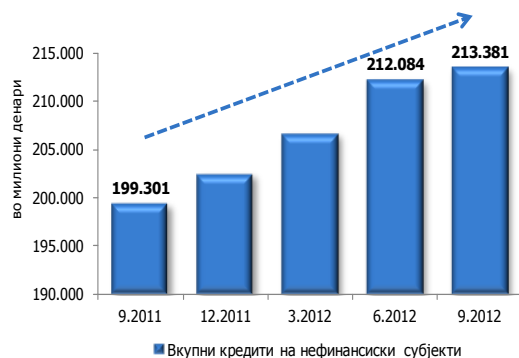
Учеството на обврските на банките кон нерезиденти во вкупната актива се задржа на нивото од околу десет проценти. Обврските кон нерезидентите на квартална основа се намалија за 552 милиона денари, или за 1,6% во најголем дел како последица на намалувањето на долгорочните депозити на финансиските друштва - нерезиденти (за 309 милиони денари, или 45,6%), а во помал дел и од намалените депозити на нерезидентите - нефинансиски друштва и намалените обврски врз основа на кредити од нерезиденти.

Пренасочувањето на дел од вложувањата во хартии од вредност во пласмани во странски банки придонесе за **квартален раст на побарувањата од нерезиденти** од 2.956 милиони денари, или 10,6% (пласманите кај странските банки се зголемија за 2.718 милиони денари, или 10,1%).

2. Кредити на нефинансиските субјекти

Графикон бр. 13 Состојба на кредитите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кредитната активност на банките расте и во третиот квартал од 2012 година, но со забавена динамика⁶, што ги одразува согледувањата на банките за ризиците коишто произлегуваат од реалниот сектор и од промените на домашната и глобалната економија. По датумот на овој извештај, односно во октомври 2012 година, кредитите остварија негативна месечна стапка на промена (0,2%) поради отплати на кредити од страна на неколку претпријатија од дејностите „трговија на големо и мало“ и „останата преработувачка индустрија“.

Графикон бр. 14 Квартален и годишен раст на кредитите

— Апсолутна квартална промена на вкупните кредити (десна скала)
 --- Квартална стапка на промена на вкупните кредити (лева скала)

— Апсолутна годишна промена на вкупните кредити (десна скала)
 --- Годишна стапка на промена на вкупните кредити (лева скала)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталната стапка на раст на кредитите значително забави и за првпат по 2009 година⁷ е под 1%.

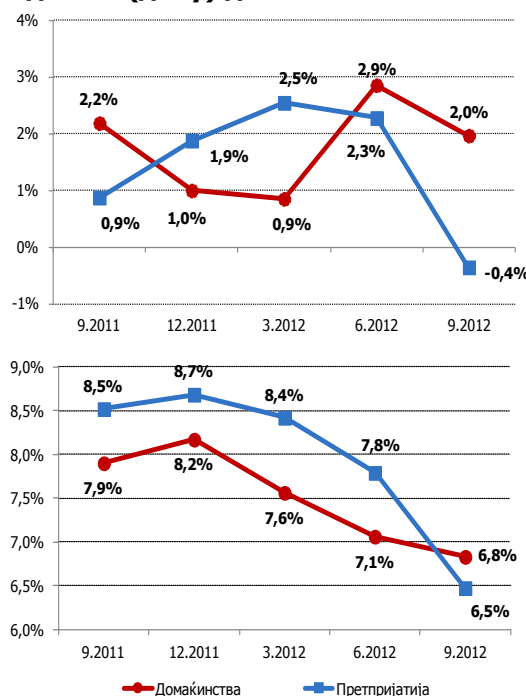
Годишната стапка на раст на кредитирањето, исто така, значително забави (намалување за 0,8 процентни поени во споредба со претходниот квартал), а забавувањето продолжи и во октомври 2012 година кога оваа стапка се намали на 6,5%.

⁶ Анализирано по поединечна банка, кај седум банки кредитите на квартална основа се намалија (намалувањето се движеше во интервал од -0,04% до -13,2% по поединечна банка), а кај останатите банки стапката на раст на кредитите се движеше од 0,1% до 61,0%. Кај најголемиот дел од банките растот е до 8%. Во еден дел забавеното кредитирање е последица и на промената на условите за користење на револвинг-кредит од страна на едно правно лице.

⁷ На 30.6.2009 и 30.9.2009 година, кредитите на нефинансиските субјекти забележаа негативна стапка на промена (-0,6% и -0,05%, соодветно).

... кредити според секторот

Графикон бр. 15 Квартална (горе) и годишна (долу) динамика

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Наспроти непроменетата побарувачка за кредити од страна на корпоративниот сектор (според резултатите на Анкетата на Народната банка за кредитната активност на банките) во третиот квартал од 2012 година, кредитната поддршка на овој сегмент од нефинансиските субјекти се намали. Неизвесното економско опкружување и согледувањата на банките за зголемените ризици од реалниот сектор, како и поконзервативните деловни стратегии на некои од матичните лица на македонските банки, во најголем дел го објаснуваат ваквиот тренд кај корпоративното кредитирање.

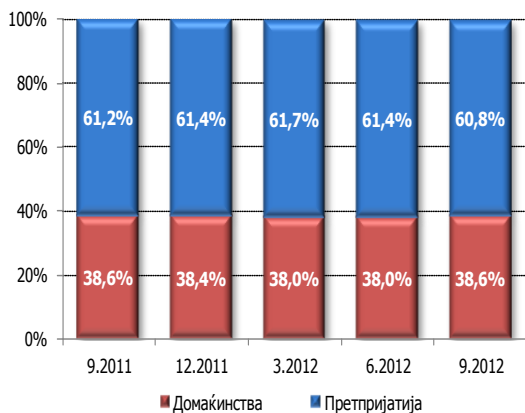
Сепак, на годишно ниво, кредитите на претпријатијата условија 56,1% од вкупниот раст на кредитите.

Дејностите „градежништво“ и „активности во врска со недвижен имот“ имаат најголем придонес во кварталниот пораст на кредитната активност кон претпријатија и другите клиенти. За разлика од нив, дејноста „трговија на големо и мало“ со својот негативен придонес го ограничи растот. Сепак, годишниот пораст повторно е условен од „традиционално“ најзначајните дејности, „индустрија“, „трговија на големо и мало“ и во помала мера од дејноста „градежништво“ (анекс бр. 8).

Во услови на непроменета побарувачка за кредити од домаќинствата и помалку изразено забавување на кредитната активност кон овој сектор, во третиот квартал од 2012 година продолжи приближувањето на придонесите на кредитите на домаќинствата и претпријатијата во вкупниот годишен пораст на кредитите. Дури, во третиот квартал од 2012 година, порастот е во целост условен од кредитите на домаќинствата, а намалената кредитна активност во октомври 2012 година, произлегува од кредитите на претпријатијата.

Графикон бр. 16 Структура на кредитите според сектори

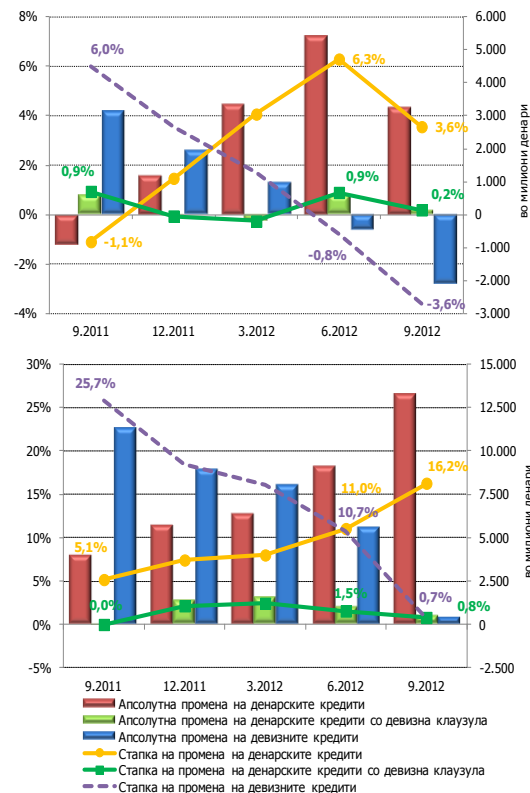
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.
Забелешка: Во графиконот не се опфатени кредитите на другите клиенти поради нивното минимално учество.

Потрошувачките кредити и понатаму зафаќаат најголем дел од кредитната активност кон домаќинствата и го условуваат како годишниот, така и кварталниот раст на кредитирањето на овој сектор. Особено значење за кварталниот пораст имаат и кредитните картички. Останатите кредитни производи забележаа негативна или незначителна промена, со исклучок на автомобилските кредити коишто забележаа значителна негативна стапка на промена (анекс бр. 8).

Надолното квартално движење на кредитите на претпријатијата придонесе за намалување на нивното учество во структурата на кредитите според сектори за 0,6 процентни поени, иако тие и понатаму се најзастапени во структурата на вкупните кредити (анекс бр. 5).

... кредити според валутата

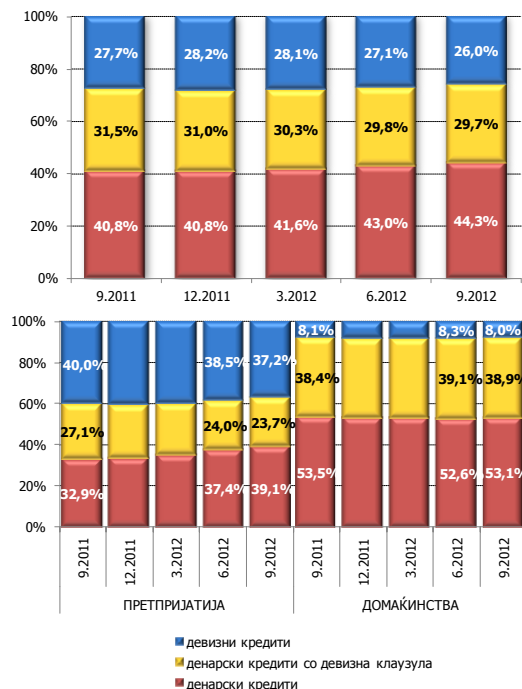
Графикон бр. 17 Квартална (горе) и годишна (долу) динамика

Забавениот квартален пораст на денарските кредити немаше одраз врз нивната годишна динамика. Тие продолжија засилено да растат на годишно ниво, наспроти надолното движење на девизните кредити коешто продолжи и во третиот квартал од 2012 година со изразено негативна квартална стапка на промена и значително забавен годишен пораст. Во октомври 2012 година, забави растот на денарските кредити, но исто така забави и намалувањето на девизните кредити. **За разлика од претходните квартали од 2012 година, кога придонесот на денарските кредити во кредитниот раст постепено се приближуваше до придонесот на кредитите со валутна компонента, на 30.9.2012 денарските кредити речиси во целост (93,8%) го условија вкупниот годишен раст на кредитите.**

Графикон бр. 18 Валутна структура на вкупните кредити (горе) и на кредитите според сектори (долу)

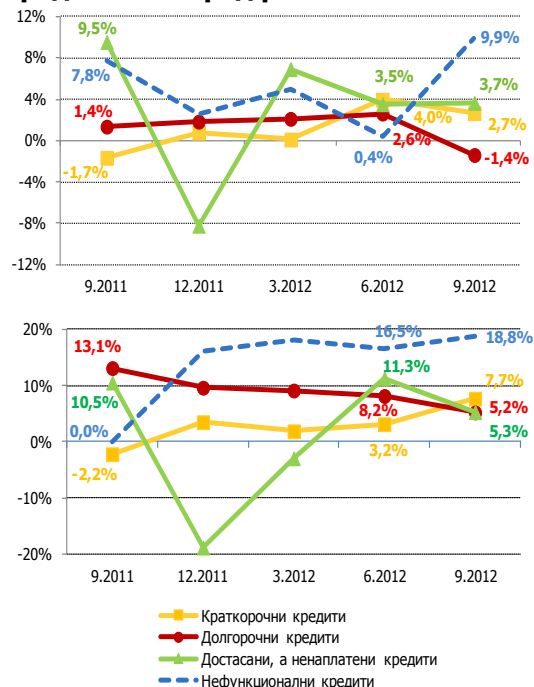
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забрзаниот раст на денарските кредити придонесе за зголемување на нивното учество во валутната структура на кредитите (44,3%). Сепак, кредитите со валутна компонента заземаат 55,7%, со што и натаму се најзастапени во структурата на вкупните кредити (анекс бр. 5).

Според секторската структура, и кај претпријатијата и кај домаќинствата се зголемува значењето на денарското кредитирање, при што ова зголемување е повеќе изразено кај претпријатијата (анекс бр. 5).

... кредити според рочноста

Графикон бр. 19 Квартална (горе) и годишна (долу) динамика на кредитите според рочноста

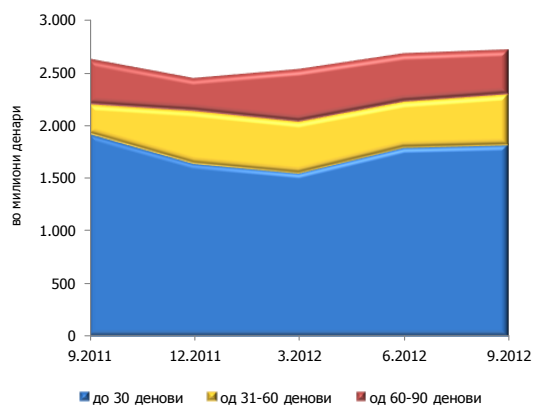

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Годишната, а особено кварталната стапка на раст на нефункционалните кредити забрза во третиот квартал од 2012 година. Притоа, растот на нефункционалните кредити како на годишна, така и на квартална основа е речиси во целост условен од кредитите на претпријатијата, со најголем придонес на дејностите „снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација“ и „градежништво“.

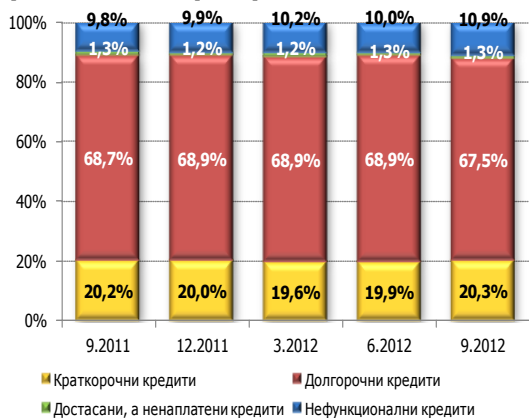
Графикон бр. 20 Состојба на достасани, а ненаплатени кредити, според деновите на доцнење при намирувањето на обврските

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Достасаните, а ненаплатените кредити бележат раст на квартална основа, којшто во најголем дел произлегува од кредитите кај кои доцнењето со намирувањето на обврските е од 31 до 60 дена. И покрај вкупниот раст на достасаните, а ненаплатени кредити, како позитивна карактеристика треба да се смета фактот што во нивната структура преовладуваат кредитите кај кои доцнењето во намирувањето на обврските е до 30 дена.

Графикон бр. 21 Структура на кредитите според рочноста

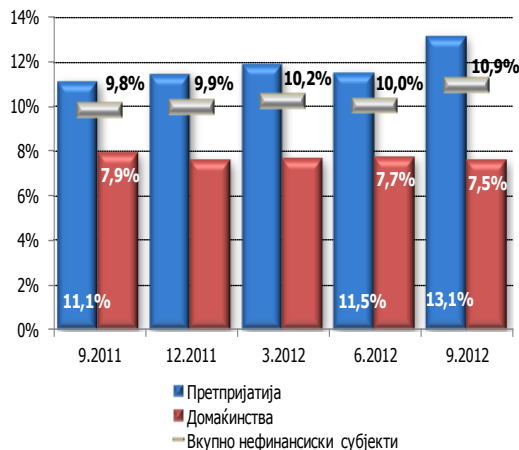

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од аспект на рочноста, долгорочните кредити се најзастапени, но бележат негативен придонес во кварталниот раст на кредитите на нефинансиските субјекти, а со тоа и намалено учество во структурата на кредитите (анекс бр. 5).

... нефункционални кредити

Графикон бр. 22 Стапка на нефункционалните кредити, по сектори

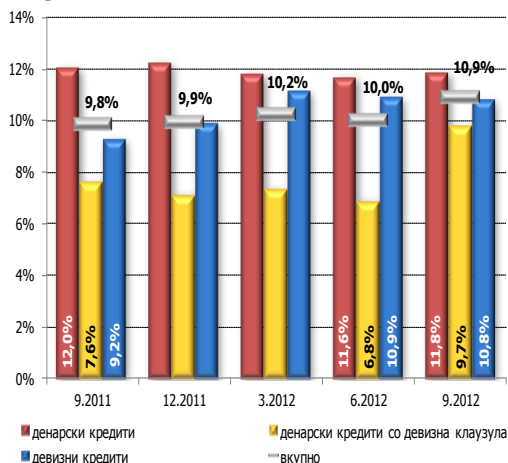
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Под влијание на побрзиот раст на нефункционалните кредити наспроти забавената кредитна активност на банките во третиот квартал од оваа година, стапката на нефункционалните кредити⁸ (за нефинансиските субјекти) се зголеми. Таа на 30.9.2012 година, достигна ниво од 10,9%. Нејзиното движење е определено од нагорното движење на нефункционалните кредити на претпријатијата, при истовремено надолно движење на овие кредити кај домаќинствата.

Во октомври 2012 година, нефункционалните кредити на претпријатијата продолжија да растат, со што стапката на нефункционалните кредити на 31.10.2012 година достигна највисоко ниво во кризниот период (од 11,2%). Забрзаниот раст на нефункционалните кредити може дополнително да се одрази и на стапката на кредитниот раст.

Стапката на нефункционалните кредити е сè уште највисока кај денарските кредити, но на 30.9.2012 година најголем раст бележи стапката на нефункционалните денарски кредити со девизна клаузула, и тоа кај претпријатијата.

Графикон бр. 23 Стапка на нефункционалните кредити, по валути

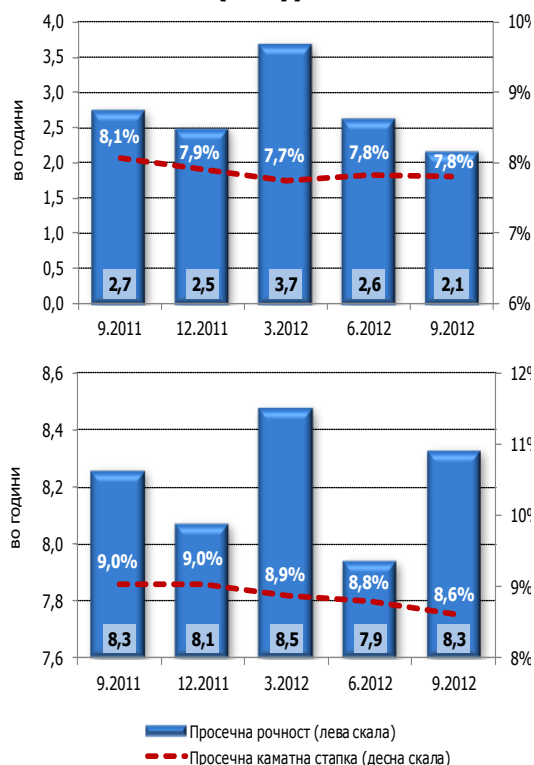
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁸ Стапката на нефункционалните кредити означува учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити.

... каматна стапка и рочност на новоодобрените кредити

Графикон бр. 24 Просечна пондерирана каматна стапка и рочност на новоодобрените кредити на претпријатијата (горе) и домаќинствата (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците коишто ги пополнуваат банките во Кредитниот регистар.

Во третиот квартал од 2012 година, просечните пондерирани каматни стапки на новоодобрените кредити забележаа незначителна промена во однос на претходниот квартал (намалување од 0,2 процентни поена кај новоодобрените кредити на домаќинствата и непроменета просечна пондерирана каматна стапка кај новоодобрените кредити на претпријатијата). Просечната рочност на новоодобрените кредити се зголеми кај домаќинствата, но продолжи да се намалува кај претпријатијата.

Резултатите од Анкетата на Народната банка за кредитната активност на банките спроведена во октомври 2012 година, покажуваат умерено нето-заострување на некои услови за кредитирање на корпоративниот сектор, поради влошените очекувања за вкупната економска активност, за перспективата на гранката на која ѝ припаѓа друштвото и на самото друштво и ризиците од неизвршувањето на обезбедувањето, но не и кај каматната стапка, рочноста на кредитите или провизиите.

Намалената каматна стапка придонесува за умерено нето-олеснување на кредитните услови кај домаќинствата. Сепак, очекувањата на банките за вкупната економска активност, кредитната способност на потрошувачите и ризикот од неизвршување на обезбедувањето се посочени како фактори коишто придонесуваат банките да очекуваат делумно заострување на условите за кредитирање на домаќинствата во наредниот период.

3. Депозити на нефинансиските субјекти

Графикон бр. 25 Депозити на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.9.2012 година, вкупните депозити на нефинансиските субјекти изнесуваа 238.677 милиони денари (анекс бр. 2 и бр. 9). **За разлика од минималното намалување во претходниот квартал, на 30.9.2012 година, депозитите забележаа квартален раст од 1.521 милион денари (0,6%), што продолжи и во октомври 2012 година.**

Графикон бр. 26 Квартална (горе) и годишна (долу) динамика на депозитите на нефинансиските субјекти

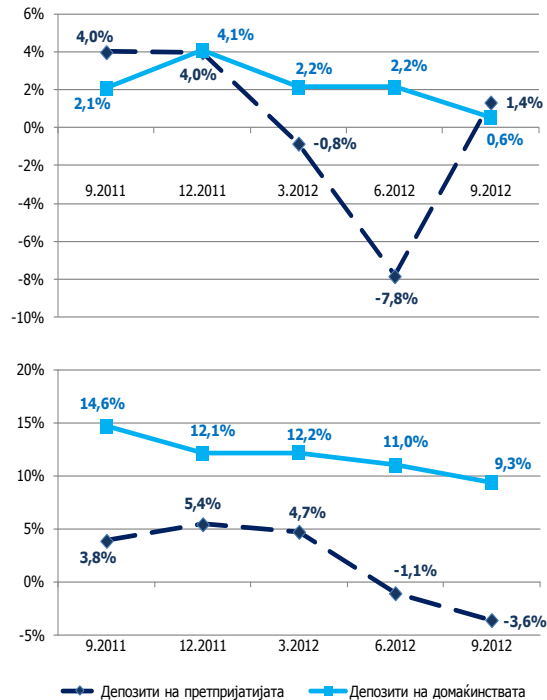
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Слабите остварувања на реалниот сектор имаа влијание врз годишниот раст на депозитите на нефинансиските субјекти. За период од една година (септември 2012 во однос на септември 2011 година), годишната стапка на раст на депозитите на нефинансиските субјекти забележа забавување за 6 процентни поени (анекс бр. 9).

... депозити според секторот

Графикон бр. 27 Квартална (горе) и годишна (долу) динамика на депозитите според секторот

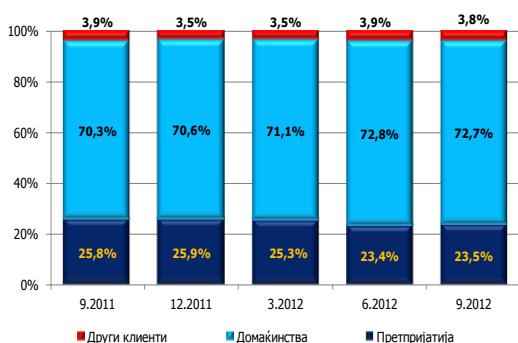

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Главен носител на растот на депозитното јадро на банките се депозитите на домаќинствата, иако нивниот раст значително забави и на квартална и на годишна основа. Зголемувањето на депозитите на домаќинства на квартална основа изнесува 1.000 милиони денари (ова движење се задржа и во октомври 2012 година), а нивниот придонес во растот на вкупните депозити е 65,7%. Притоа, растот на депозитите на домаќинствата во целост се должи на зголеменото долгорочно штедење на домаќинствата, коешто на квартална основа се зголеми за речиси 7% (анекс бр. 9).

За разлика од намалувањето во вториот квартал од 2012 година, во третиот квартал депозитите на претпријатијата забележаа раст од 750 милиони денари (1,4%), што продолжи и во октомври 2012 година. Сепак, годишната стапка на раст на овие депозити го продолжи надолното движење, коешто започна во првиот квартал од 2012 година. Денарските депозити на претпријатијата беа главен двигател како на кварталниот, така и на годишниот раст на вкупните депозити на претпријатијата (анекс бр. 9).

Графикон бр. 28 Секторска структура на депозитите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

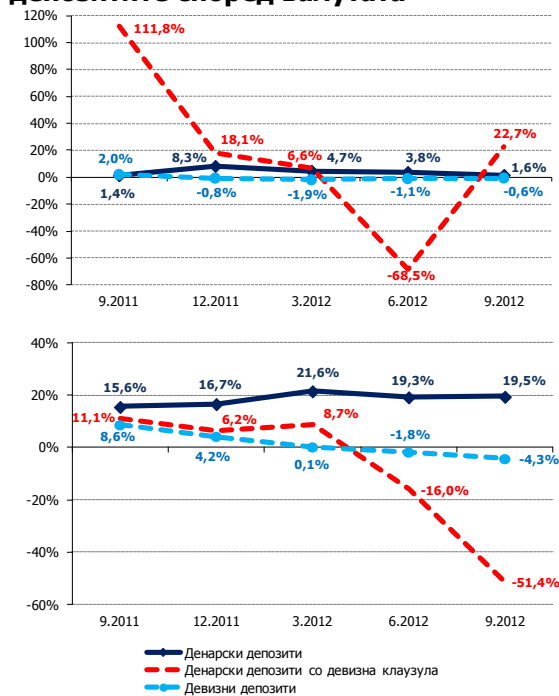
За разлика од денарските депозити, девизните депозити на претпријатијата забележаа квартално намалување од 1.216 милиони денари (6,1%). Притоа, 53,7% од намалувањето се должи на девизните депозити по видување, а 43,5% се должи на краткорочните девизни депозити на претпријатијата (анекс бр. 9).

Ваквите квартални и годишни промени не предизвикаа речиси никакви промени во секторска структура на депозитното јадро на банките на 30.9.2012 година.

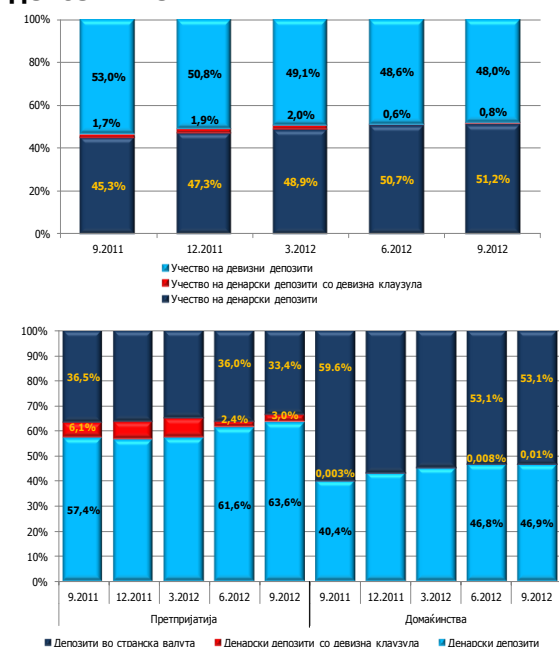
... депозити според валутата

Графикон бр. 29 Квартална (горе) и годишна (долу) динамика на депозитите според валутата

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 30 Валутна структура на депозитите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал од 2012 година, иако забавено, депозитите во домашна валута продолжија да растат, со што беа носител на растот на депозитната активност на банките. Денарските депозити се зголемија за 1.918 милиони денари, а девизните депозити се намалија за 744 милиони денари, при што и растот и намалувањето се најмногу резултат на движењата кај депозитите на претпријатијата. Растот на денарското штедење во целост се должи на растот на денарските депозити по видување на претпријатијата, додека намалувањето на девизните депозити во овој квартал е условено од девизните депозити по видување и краткорочните девизни депозити на претпријатијата (анекс бр. 9). Во октомври 2012 година, и денарските и девизните депозити забележаа раст (во однос на септември 2012 година).

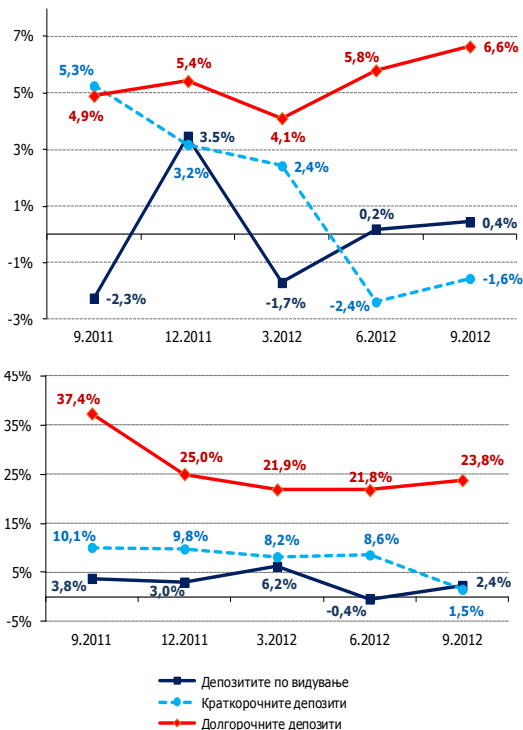
На годишна основа, продолжи намалувањето и на денарските депозити со девизна клаузула и на девизните депозити. Денарските депозити остварија најголем годишен раст.

Со зголемувањето на учеството на денарските депозити во вкупните депозити од 50,7% на 51,2%, во третиот квартал од 2012 година, тие ја зацврстија својата позиција во валутната структура на депозитите на нефинансиските субјекти. Значењето на денарските депозити се зголеми и кај претпријатијата и кај домаќинствата.

... депозити според рочност

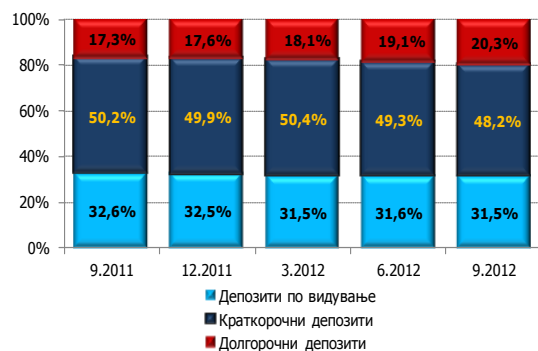
Графикон бр. 31 Квартална (горе) и годишна (долу) динамика на депозитите според рочноста

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Зголемениот интерес за штедење на долг рок продолжи и во третиот квартал од 2012 година. Долгорочните депозити остварија квартален раст од 3.011 милиони денари (што продолжи и во октомври 2012 година) на што целосно се должеше зголемувањето на депозитната база на банките. Спротивно на ова, краткорочните депозити забележаа значително квартално намалување за 1.821 милион денари (во октомври 2012 година и овие депозити бележат раст). Растот на долгорочното штедење е најизразено кај долгорочното денарско штедење на домаќинствата. Намалувањето на краткорочните депозити е резултат на намаленото краткорочно денарско штедење (придонесот на домаќинствата е 53,5%, а придонесот на претпријатијата е 50,4%) и намаленото девизно краткорочно штедење (придонесот на домаќинствата е 41,3%, а придонесот на претпријатијата е 70,1%).

Графикон бр. 32 Рочна структура на депозитите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

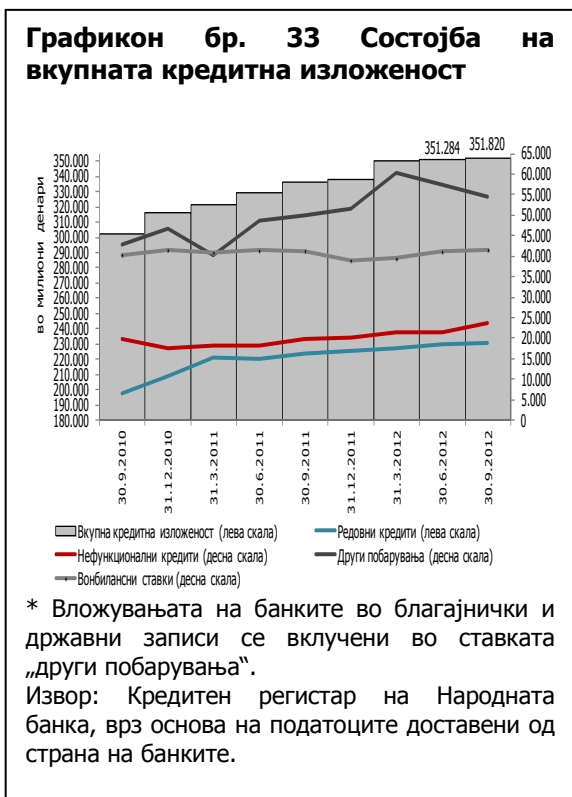
Наведените движења на долгорочните депозити во третиот квартал од 2012 година предизвикаа квартално зголемување на нивното учество во рочната структура на вкупните депозити од 19,1% на 20,3%.

III. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Третиот квартал од 2012 година го одбележаа забавеното темпо на раст на кредитната изложеност и зголеменото ниво на кредитен ризик кај банките. Растот на кредитната изложеност се заснова врз растот на кредитирањето на домаќинствата, додека кредитирањето на претпријатијата забележа значително забавување. Од друга страна, корпоративниот сектор е носител на растот на нефункционалните кредити, што предизвика зголемена стапка на нефункционални кредити на ниво на банкарскиот систем. Исто така, дојде до намалена покриеност на нефункционалната кредитна изложеност со пресметана исправка на вредност и посебна резерва, но таа и понатаму е повисока од 100%.

1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем

Кредитната изложеност на банките во третиот квартал од 2012 година продолжи забавено да расте. Растот е концентриран кај нефинансиските субјекти, додека намалувањето е најизразено кај изложеноста на банките кон субјектите од финансиските дејности. Вкупната кредитна изложеност во овој квартал порасна за 536 милиони денари (само 0,2%), а доколку се исклучи намалувањето на кредитната изложеност кон финансиските дејности и јавната управа⁹, кредитната изложеност би пораснала за 2.653 милиони денари (1%).

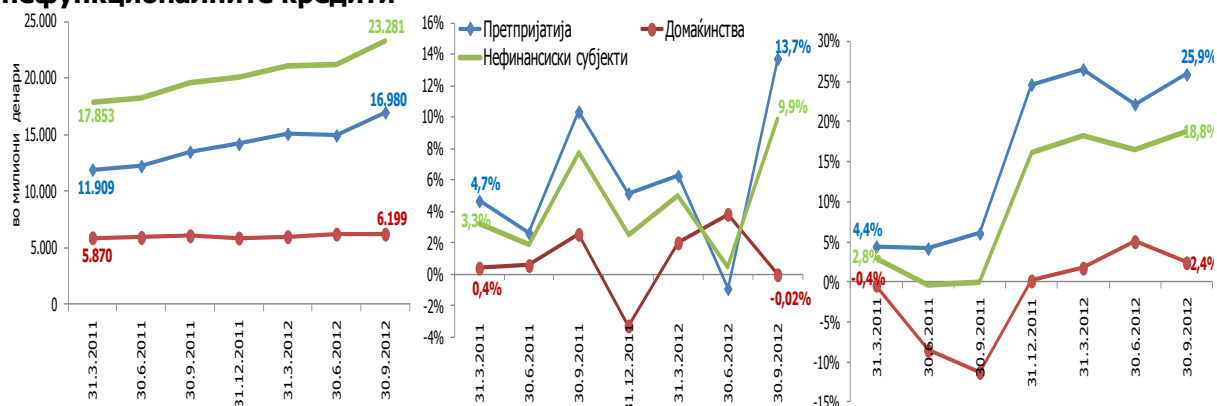
Најголемиот дел од растот на изложеноста кон нефинансиските субјекти во третиот квартал од 2012 година, се должи на растот на кредитната изложеност кон домаќинствата (за 2.001 милион денари или 2,1%). Овој раст е резултат на растот на потрошувачките кредити и кредитните картички, коишто се главните позиции во вкупната изложеност кон домаќинствата и

⁹ Кредитната изложеност кон финансиските дејности се намали за 1.496 милиони денари (2,1%) и се должи на намалените вложувања на банките во благајнички записи, додека изложеноста кон јавната управа се намали за 621 милион денари или за 2,4% (овие промени се подетално анализирани во делот за ликвидносниот ризик).

воедно остварија највисок квартален раст од 1.171 милион денари (или 3,3%) и 721 милион денари (или 3,4%), соодветно. Кредитната изложеност кон претпријатијата и другите клиенти (во натамошниот текст: претпријатијата) во овој квартал порасна само за 652 милиони денари (0,4%) (анекс бр. 16).

Графикон бр. 34 Состојба, квартална стапка и годишна стапка на промена на нефункционалните кредити

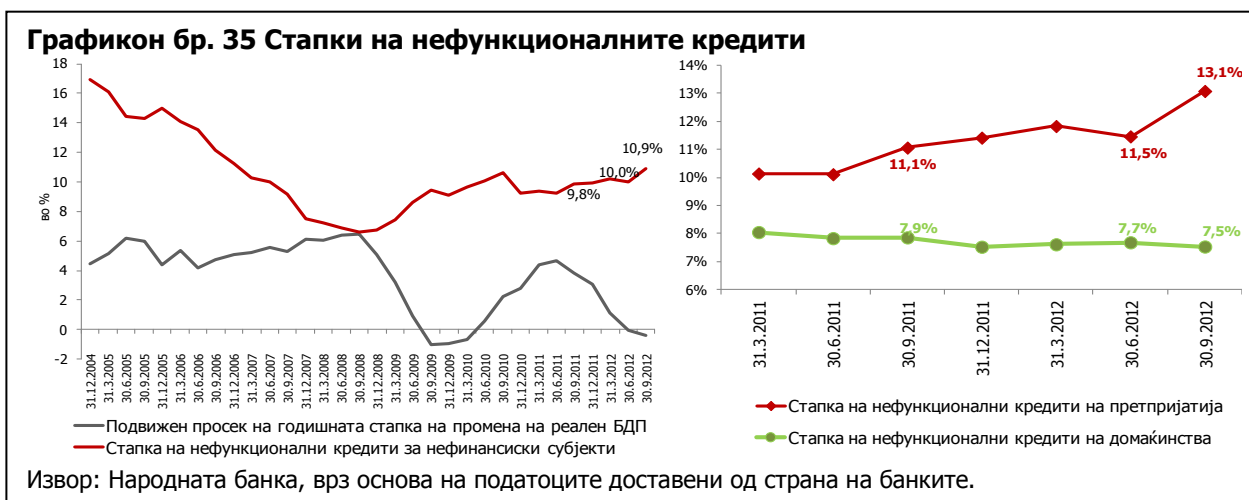
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Под влијание на неповолните економски движења, нефункционалните кредити на претпријатијата забележаа квартален раст од 2.049 милиони денари (13,7%)¹⁰, што е највисок квартален раст остварен во последните три години. Најголем дел од ова зголемување е сконцентриран кај дејностите „снабдување со електрична енергија, пареа и климатизација“ и „градежништво“. Од друга страна, се намалува стапката на нефункционални кредити кај домаќинствата, што е резултат на падот на нефункционалните кредити врз основа на кредитни картички. Сепак, намалувањето на нефункционалните кредити на домаќинствата не беше доволно да го неутрализира растот на нефункционалните кредити на претпријатијата, поради што во третиот квартал од 2012 година вкупните

¹⁰ Поврзаноста на движењата кај нефункционалните кредити со реалната економија може да се потврди и преку обратнопропорционалниот однос на годишната стапка на промена на реалниот БДП и стапката на нефункционалните кредити прикажан во графиконот бр. 35.

нефункционални кредити забележаа највисока квартална стапка на раст во последните десет квартали.

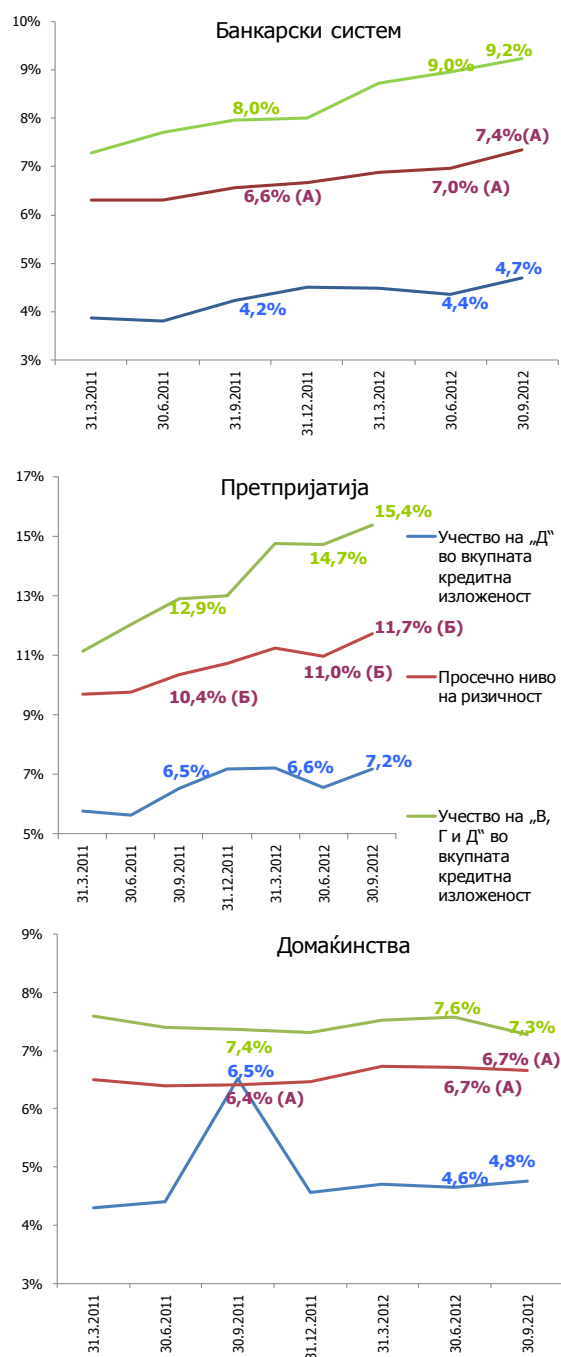
Растот на нефункционалните кредити, при истовремен помал раст на вкупните кредити, придонесе за квартален раст на стапката на нефункционални кредити од 0,9 процентни поени.

И другите показатели преку кои се мери нивото на кредитниот ризик покажуваат влошување. Во однос на претходниот квартал, просечното ниво на ризичност и учеството на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната кредитна изложеност се зголемија за 0,4 и 0,2 процентни поена, соодветно (анекс бр. 18). Зголеменото учество на изложеноста во категориите „В“, „Г“ и „Д“ произлегува од дејностите „градежништво“, „снабдување со електрична енергија“ и „трговија на големо и мало“ (анекс бр. 14 и 20).

Графикон бр. 36 Показатели за кредитен ризик

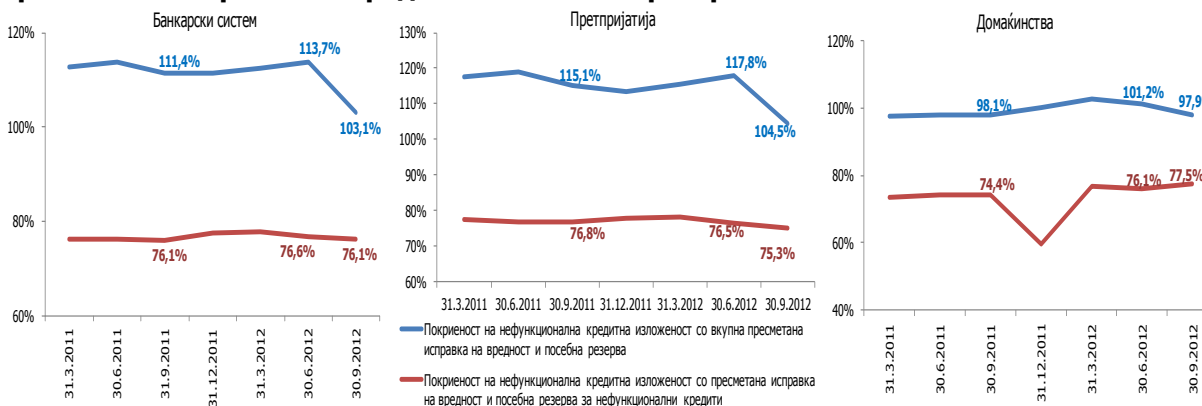

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Највисок кредитен ризик кај секторот „претпријатија“ и понатаму е присутен кај дејноста „објекти за сместување и услужни дејности со храна“, но сепак на 30.9.2012 година оваа дејност учествува со само 0,9% во вкупната кредитна изложеност. Кај дејноста „снабдување со електрична енергија, пареа и климатизација“ се забележа значително зголемување на кредитниот ризик. Кај секторот „домаќинства“, највисок кредитен ризик има кај потрошувачките кредити (анекс бр. 21), додека според валутата, најризична е кредитната изложеност во денари со девизна клаузула (анекс бр. 13 и 19).

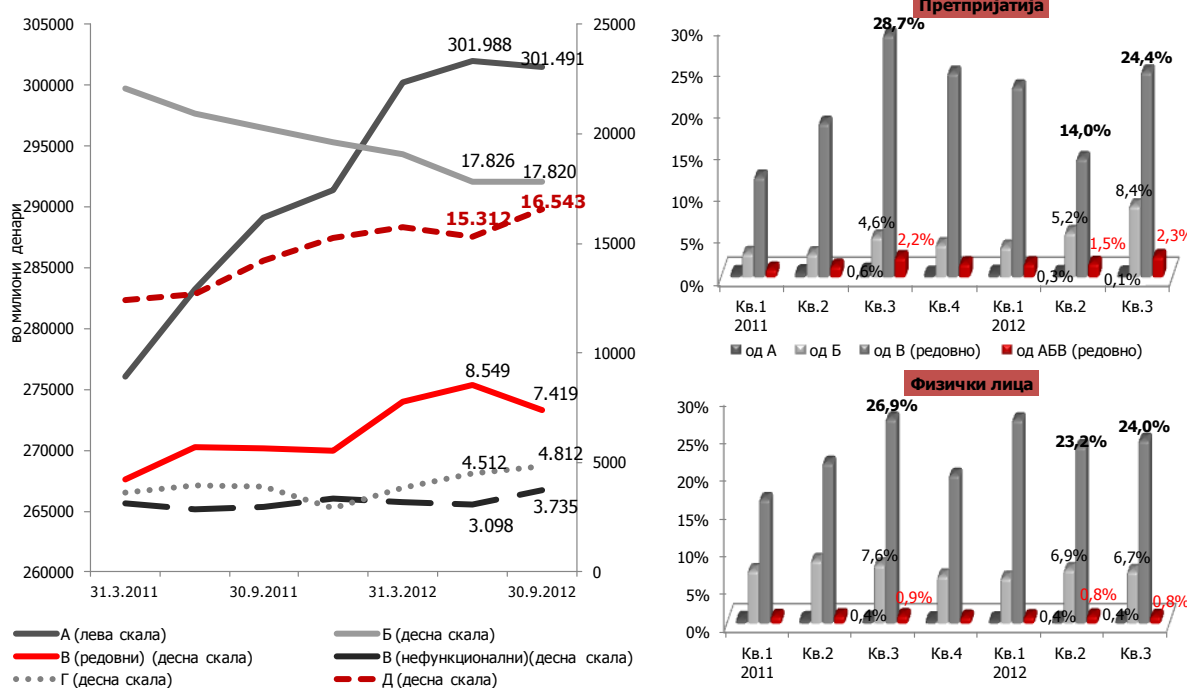

Графикон бр. 37 Покриеност на нефункционалната кредитна изложеност со пресметана исправка на вредноста и посебна резерва

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 38 Кредитна изложеност според категоријата на ризик (лево) и премин на кредитната изложеност од статус на редовна во нефункционална во текот на кварталите (десно)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Процентите во десниот графикон се пресметани како сооднос меѓу кредитната изложеност којашто добила статус на нефункционална во текот на кварталот и кредитната изложеност на почетокот на анализираниот квартал. Не е вклучена кредитната изложеност одобрена во текот на кварталот.

Паралелно со растот на нефункционалните кредити, се зголеми и

пресметаната исправка на вредноста на банките за 1.409 милион денари (5,8%), при што 90,6% од овој раст се однесува на секторот „претпријатија“. Сепак, овој пораст не беше со ист интензитет како растот на нефункционалните кредити, поради што во третиот квартал на 2012 година, се намали „покриеноста“ на нефункционалната кредитна изложеност со вкупната пресметана исправка на вредноста и посебна резерва. И покрај тоа, оваа покриеност е сè уште висока и изнесува 103,1% (анекс бр. 15).

Анализата на промените во категориите на ризик коишто се настанати во текот на третиот квартал, исто така, покажува зголемен процент на премин на кредитната изложеност со статус „редовна“, во изложеност со статус „нефункционална“ (анекс бр. 17).

Графикон бр. 39 Реструктурирана, пролонгирана и нето отпишана изложеност во текот на кварталите

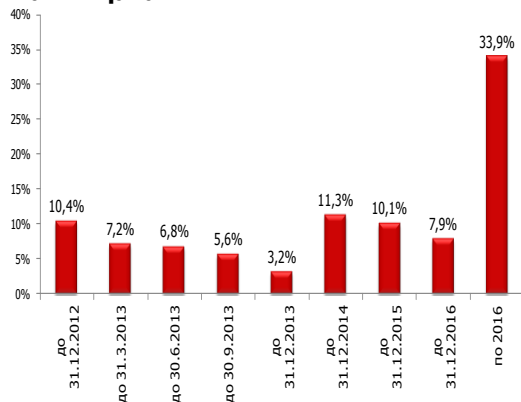
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Претпријатијата се носител и на нагорните движења кај реструктурираните побарувања¹¹. Вкупната реструктурирана изложеност порасна за 3,4%, на квартално ниво и се задржа во просечна категорија на ризик „В“, но се зголеми нејзиното просечно ниво на ризичност, од 34,3% (на 30.6.2012 година) на 39,3%. Пролонгираната кредитна изложеност продолжи да опаѓа, додека просечното ниво на ризичност кај оваа изложеност го продолжи нагорниот тренд и на крајот од третиот квартал изнесува 14,9% (на 30.6.2012 година, 13,1%) и е во рамки на пропишаниот интервал за категоријата на ризик „Б“.

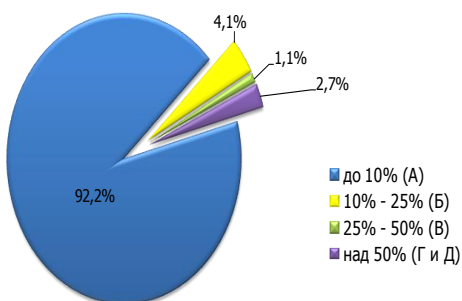
Според анализата на подвижниот просек на кварталната стапка на промена на реструктурираната и пролонгираната кредитна изложеност во последните четири квартали, на 31.12.2012 година овие изложености квартално би се промениле за 28% и -3,2%, соодветно.

¹¹ Реструктурирање на побарувањето значи воспоставување нова кредитна изложеност од страна на банката за замена на веќе постоечката, при што се настанати значајни измени на договорните услови коишто се резултат на влошената финансиска состојба на кредитокорисникот.

Графикон бр. 40 Структура на кредитната изложеност кон нефинансиските лица според датумот на достасување на главницата

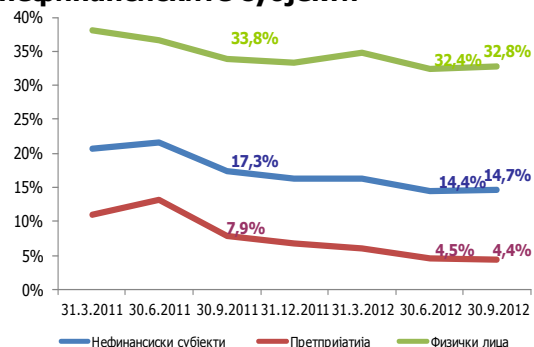

Структура на изложеноста која достасува за наплата до 31.12.2012 година, според просечното ниво на ризичност

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна

Графикон бр. 41 Учество на необезбедената изложеност во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

За разлика од првите два квартала од 2012 година кога банките не вршеа отписи, во третиот квартал беа отпишани побарувања во износ од 149 милион денари. Секторот „домаќинства“ има највисоко учество во отпишаните побарувања (61%), како и во вкупната наплата на веќе отпишаните побарувања (92,5%).

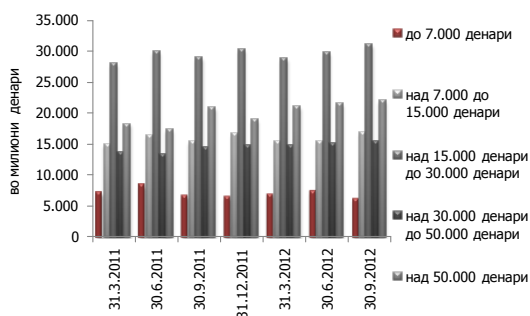
Структурата на кредитната изложеност кон нефинансиските лица според датумот на достасување на главницата може да даде дополнителна слика за изложеноста на банките на кредитен ризик. Од вкупниот износ на изложеност кон нефинансиските лица којшто не е достасан на 30.9.2012 година, 10,4% достасува за наплата до крајот на 2012 година, а најголем дел од изложеноста достасува по 2016 година. Притоа, 4,2% од износот на вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските лица којшто не е достасан на 30.9.2012 година, отпаѓа на изложености со просечно ниво на ризичност над 50% (изложености класифицирани во категории на ризик „Г“ и „Д“).

Во структурата на кредитната изложеност којашто достасува за наплата до крајот на годинава, изложеноста со просечно ниво на ризичност до 25% (категории на ризик „А“ и „Б“) учествува со 96,3%, а изложеноста со најголема ризичност (категории на ризик „Г“ и „Д“) учествува со 2,7%.

Во однос на обезбеденоста на кредитната изложеност, во третиот квартал од 2012 година се забележа намалено учество на обезбедената кредитна изложеност во вкупната кредитна изложеност, како на ниво на банкарскиот систем, така и кај одделните сектори. Највисоко учество на необезбедената кредитна изложеност во вкупната кредитна изложеност има кај физичките лица. Доколку од вкупната кредитна изложеност се одземе изложеноста

Графикон бр. 42 Кредитна изложеност според месечните примања на кредитокорисниците (физички лица)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

за негативните салда на тековни сметки и за кредитни картички¹², учеството на необезбедениот дел би бил 13% (12,5% на 30.6.2012 година).

И покрај кварталниот пораст на кредитната поддршка на населението, позитивна индикација е намалената задолженост по физичко лице кај банките. Така, на 30.9.2012 година, просечната задолженост по лице е 108 илјади денари (109 илјади денари на 30.6.2012 година). Најзадолжени се лицата со месечни примања до 30.000 денари, кај кои се пласирани две третини од вкупната изложеност кон физичките лица или близу 59% од вкупната изложеност наменета за потрошувачка (анекс бр. 22). Гледано по поединечни лица, најзадолжени се физичките лица со месечни примања над 100.000 денари (просечно по 778 илјади денари по лице, што е двојно повеќе во однос на претходниот квартал).

1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

Со цел да се испита чувствителноста на банкарскиот систем при влошување на квалитетот на одделни сегменти од кредитното портфолио, на редовна основа се спроведуваат стрес-тестирања. Тие се состојат од симулации на хипотетичка миграција на 10% (прва симулација) и 30% (втора симулација) од кредитната изложеност кон секторите „претпријатија“ и „домаќинства“ поодделно, и кон двата сектора заедно, кон двете следни категории со повисока ризициност.

¹² Најголемиот дел од наплатите на оваа кредитна изложеност се покриени со месечните примања на кредитокорисниците.

Резултатите од симулациите покажуваат одржување на отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови. Сепак, во споредба со претходниот квартал, има извесно влошување на резултатите кај поодделни банки. Подетален преглед на резултатите од спроведените симулации е даден во анексот бр. 23.

Табела бр. 2 Стапка на адекватност на капиталот, по симулациите

Опис	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем		Банка со најниска адекватност на капиталот, по симулација		Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, по симулација (број на банки чија адекватност на капиталот по симулација е помала од 8%)		
	30.6.2012	30.9.2012	30.6.2012	30.9.2012	30.6.2012	30.9.2012	
Почетна состојба		17,4%	17,1%				
Претпријатија и домаќинства	I симулација	15,3%	15,0%	11,1%	8,5%	7(0)	8(0)
	II симулација	10,6%	10,3%	5,1%	3,0%	7(4)	7(6)
Претпријатија	I симулација	16,0%	15,7%	11,3%	9,7%	8(0)	8(0)
	II симулација	13,1%	12,9%	7,9%	6,1%	7(1)	8(2)
Домаќинства	I симулација	16,7%	16,4%	12,7%	9,8%	8(0)	8(0)
	II симулација	15,3%	14,9%	11,5%	6,7%	9(0)	8(1)

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Табела бр. 3 Показатели за кредитниот ризик, по симулациите

Опис		% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност		Просечно ниво на ризичност	
		30.6.2012	30.9.2012	30.6.2012	30.09.2012
Почетна состојба		9,0%	9,2%	7,0%	7,4%
Претпријатија и домаќинства	I симулација	12,4%	12,7%	8,5%	8,9%
	II симулација	19,2%	19,6%	11,4%	12,0%
Претпријатија	I симулација	11,1%	11,4%	7,9%	8,3%
	II симулација	15,4%	15,6%	9,9%	10,3%
Домаќинства	I симулација	10,2%	10,5%	7,5%	7,9%
	II симулација	12,8%	13,2%	8,5%	9,0%

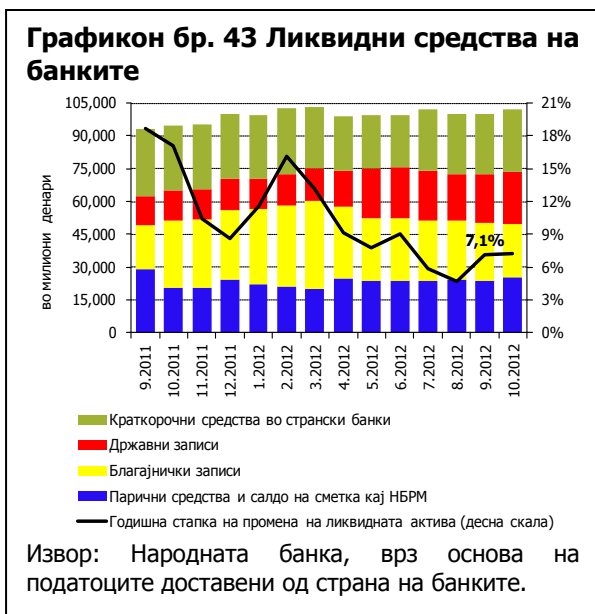
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2. Ликвидносен ризик

Во третиот квартал на 2012 година, банките во Република Македонија одржуваа стабилна ликвидносна позиција и остварија раст на ликвидните средства од 7,3% на годишна основа. Притоа, се забележуваат одредени промени во склоностите за вложување во финансиските инструменти коишто ги сочинуваат ликвидните средства. Имено, во третиот квартал на 2012 година, се зголемија средствата на банките на сметките во странски банки, а со тоа и на девизните ликвидни средства, што претставува поинакво однесување на банките во споредба со првите два квартала на 2012 година. Сепак, анализирано на годишна основа, сè уште пласманите во денарските ликвидни

инструменти се носители на растот на ликвидните средства. Показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем останаа стабилни во третиот квартал од 2012 година, со извесно подобрување на показателите за ликвидноста во девизи, а намалување на показателите за ликвидноста во денари. Во структурата на изворите на финансирање на квартална основа се забележува раст на долгорочните извори на финансирање, при истовремен пад на краткорочните извори. Покрај ова, дојде и до намалување на учество на изворите на финансирање коишто потекнуваат од кредити, субординирани инструменти и репо-трансакции, со што носител на кварталниот раст на изворите на финансирање на банките беа депозитите. Рочната неусогласеност меѓу средствата и обврските забележа стеснување, и тоа како во одделните рочни сегменти, така и на збирна основа. Стрес-тест симулациите генерално покажуваат отпорност на банкарскиот систем на ликвидносни шокови. Според последните расположливи податоци, на крајот од октомври 2012 година ликвидната актива бележи раст од 7,3% на годишна основа, а показателите за ликвидноста се подобруваат во споредба со септември 2012 година.

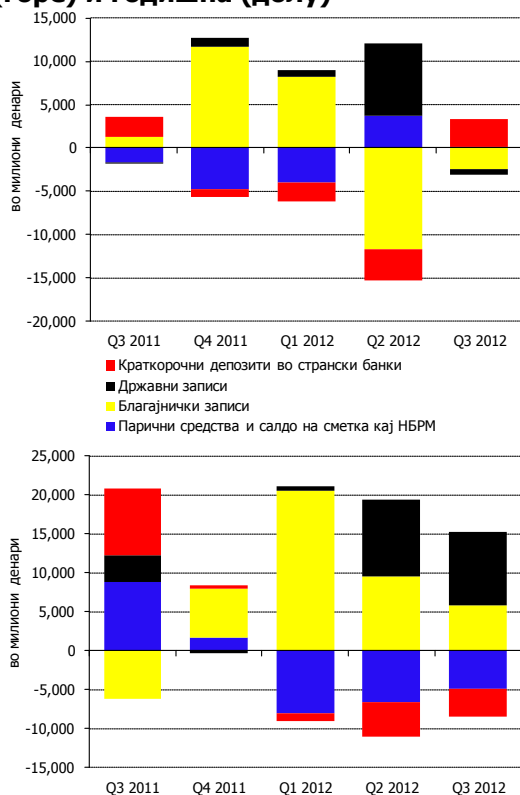

На крајот од третиот квартал на 2012 година, ликвидните средства¹³ на ниво на банкарскиот систем изнесуваат 99.925 милиони денари, бележејќи скромно зголемување на квартална основа, од 204 милиони денари, односно 0,2%. На годишна основа, ликвидните средства се зголемија за 6.778 милиони денари, односно за 7,3%. Двигатели на годишниот раст на ликвидните средства беа вложувањата на банките во државни записи (годишен раст од 72,6%, односно 9.393 милиони денари) и во благајнички записи (годишен раст од 28,3% односно, 5.801 милион денари). Наспроти ова, паричните средства и средствата на сметките во Народната банка, како и краткорочните депозити пласирани во странски банки забележаа пад на годишна основа за 19,0% и 11,4%, соодветно. Сепак, во третиот квартал на 2012 година, растот на ликвидните средства првенствено произлезе од зголемените средства на кореспондентните сметки и краткорочните депозити на домашните банки во странски банки за 3.217 милиони денари, односно за 13,3%. Нивното учество во структурата на ликвидните

¹³ Ликвидните средства ги опфаќаат паричните средства и средствата на сметките кај Народната банка, благајничките записи на Народната банка, кореспондентните сметки и краткорочните депозити кај странски банки и пласманите во краткорочни хартии од вредност издадени од државата. За потребите на анализата на ликвидноста, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

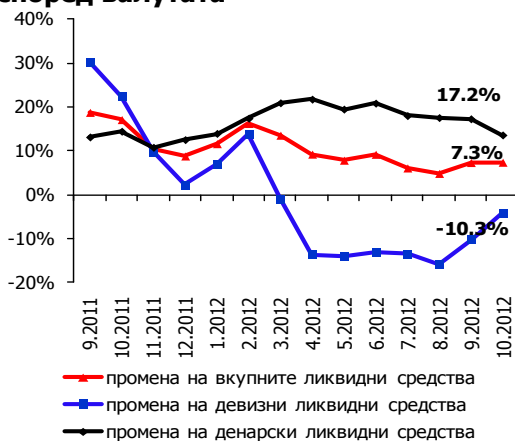
Графикон бр. 44 Апсолутна промена на ликвидните средства на банките според финансиските инструментите коишто ги сочинуваат - квартална (горе) и годишна (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

средства на квартална основа се зголеми за 3,2 процентни поена. Од друга страна, благајничките записи во третиот квартал на 2012 година се намалија за 2.430 милиони денари, односно за 8,5%, со што нивното учество во структурата на ликвидните средства се намали на 26,3% (од 28,8% на 30.6.2012 година). Намалување на квартална основа имаше и кај вложувањата на банките во државни записи, но со значително поскупување во споредба со благајничките записи. Имено, државните записи забележаа квартален пад од 637 милиони денари (за 2,8%) и во структурата на ликвидните средства на 30.9.2012 година учествуваат со 22,4%, што е помалку за 0,7 процентни поени во споредба со 30.6.2012 година.

Графикон бр. 45 Годишна стапка на промена на ликвидните средства според валутата

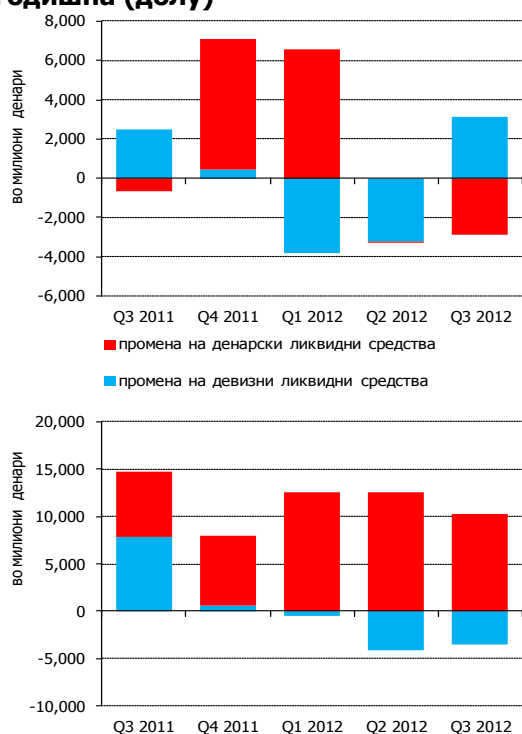

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Растот на краткорочните средства пласирани во странски банки предизвика извесни промени во валутната структура на ликвидната актива на банките. Имено, ликвидните средства во девизи на крајот од третиот квартал на 2012 година учествуваат со 30,2% во структурата на ликвидните средства, што е повеќе за 3,1 процентен поен во споредба со крајот на вториот квартал на 2012 година. Зголемувањето на учеството произлегува од кварталниот раст на девизните ликвидни средства од 3.133 милиони денари (за 11,6%), наспроти денарските ликвидни средства коишто забележаа квартален пад од 2.889 милиони денари (за 4,0%). Сепак, набљудувано на годишна основа, девизните ликвидни средства забележаа пад за 10,3%, односно за 3.467 милиони денари. И покрај

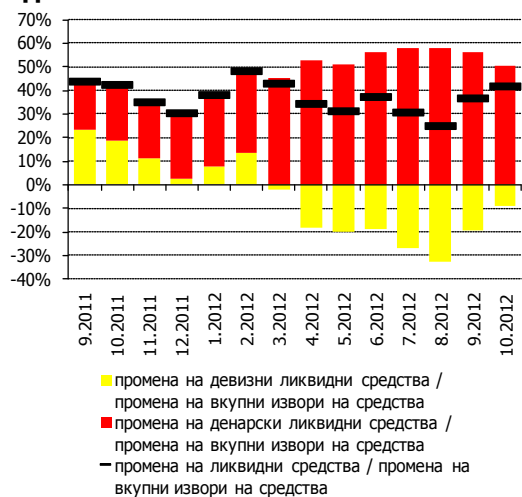

Графикон бр. 46 Апсолутна промена на ликвидните средства според валутата - квартална (горе) и годишна (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 47 Промена на ликвидните средства / промена на вкупните извори на средства на годишна основа

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

забрзаниот раст на краткорочните депозити на домашните банки во странски банки во третиот квартал на 2012 година, сè уште на годишна основа овие средства бележат намалување (за 11,4%).

И покрај растот на девизните ликвидни средства на квартална основа, соодносот меѓу годишните промени на девизните ликвидни средства и на вкупните извори на средства и понатаму е негативен. Ова се должи на конверзијата на девизните ликвидни средства во денарски финансиски инструменти во последниот квартал на 2011 и првиот квартал од 2012 година, првенствено поради повисокиот очекуван принос од денарските инструменти, но и поради неизвесноста на меѓународните финансиски пазари и загриженоста за состојбата во финансиските институции во евро-зоната.

Во третиот квартал на 2012 година, показателите за ликвидноста на банките¹⁴ забележаа висока стабилност, што се должи на подеднаквата промена на изворите на средства и на ликвидните средства на банките. Така, учеството на ликвидните средства во вкупната актива и

¹⁴ При пресметка на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

Графикон бр. 48 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

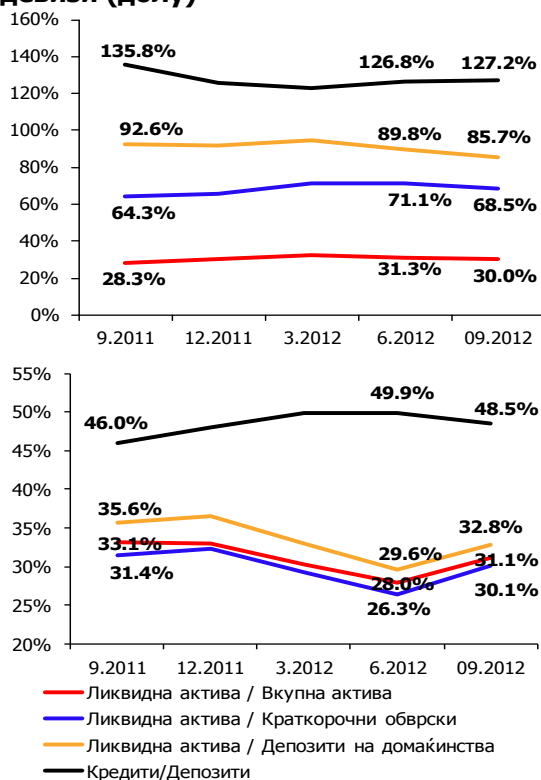

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

покриеноста на депозитите на домаќинствата со ликвидна актива се речиси непроменети во однос на претходниот квартал. Исто така, и показателот кредити/депозити во третиот квартал на 2012 година не забележа промени, што упатува на прифатливи рамки на ликвидносен ризик и стабилно управување со ликвидноста од страна на банките. Од друга страна, краткорочните обврски на банките забележаа намалување во третиот квартал на 2012 година¹⁵, со што и показателот за нивната покриеност со ликвидна актива се зголеми.

Од аспект на валутната структура, во третиот квартал на 2012 година дојде до подобрување на показателите за ликвидноста во девизи, наспроти одреденото намалување на показателите за ликвидноста во денари. Оваа динамика соодветствува на кварталниот пад на денарските ликвидни средства и растот на ликвидните средства во девизи. На крајот од третиот квартал на 2012 година, показателот кредити/депозити во денари бележи раст, а во девизи бележи намалување. Оваа појава произлегува од една страна, од растот на кредитирањето во денари во услови на пад на девизните кредити, а од друга страна и од зајакнатите склоности на нефинансиските лица за денарско штедење, при пад на девизните депозити.

Графикон бр. 49 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата - денари (горе) и девизи (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал на 2012 година, користените извори на финансирање коишто потекнуваат од странските матични лица на банките забележаа раст од 501 милион денари, односно за 3,4%. Овој квартален раст се должи на користењето долгорочни извори на финансирање, и тоа главно во форма на долгорочни кредити од матичните лица. Споредено на годишна основа, користените извори на финансирање од матичните лица бележат зголемување за 1,1%, односно за 175 милиони денари. Во третиот квартал на 2012 година, позабележителен раст на користените извори

¹⁵ Како резултат на намалувањето на обврските врз основа на репо-трансакции.

на финансирање од матичните лица се јавува кај три банки, но исто така кај три банки дојде до пад на изворите на финансирање од матичните лица.

Табела бр. 4 Извори на финансирање на банките

Вид на извори на финансирање	30.6.2012		30.9.2012		Квартална промена	
	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Апсолутна	Релативна
Депозити на нефинансиски субјекти	238.663	70,7%	239.120	70,7%	457	0,2%
-од кои од матични лица	51	0,0%	0	0,0%	-51	-100,0%
Депозити на финансиски институции	14.183	4,2%	15.224	4,5%	1.042	7,3%
-од кои од матични лица	5.117	1,5%	5.825	1,7%	709	13,9%
Обврски по кредити, должнички хартии од вредност, субординирани обврски и хибридни капитални инструменти	40.294	11,9%	39.040	11,5%	-1.254	-3,1%
-од кои од матични лица	9.614	2,8%	9.512	2,8%	-102	-1,1%
Капитал и резерви	40.545	12,0%	40.840	12,1%	295	0,7%
Останати извори на финансирање	3.975	1,2%	4.066	1,2%	91	2,3%
-од кои од матични лица	112	0,0%	57	0,0%	-55	-48,8%
Вкупно извори на финансирање	337.660	100,0%	338.290	100,0%	630	0,2%
Долгорочни извори на финансирање	115.523	34,2%	117.643	34,8%	2.120	1,8%
-од кои од матични лица	9.244	2,7%	9.799	2,9%	555	6,0%
Краткорочни извори на финансирање	177.616	52,6%	175.741	51,9%	-1.876	-1,1%
-од кои од матични лица	5.538	1,6%	5.538	1,6%	0	0,0%
Капитал и резерви	40.545	12,0%	40.840	12,1%	295	0,7%
Останати извори на финансирање	3.975	1,2%	4.066	1,2%	91	2,3%
-од кои од матични лица	112	0,0%	57	0,0%	-55	-48,8%
Вкупно извори на финансирање	337.660	100,0%	338.290	100,0%	630	0,2%

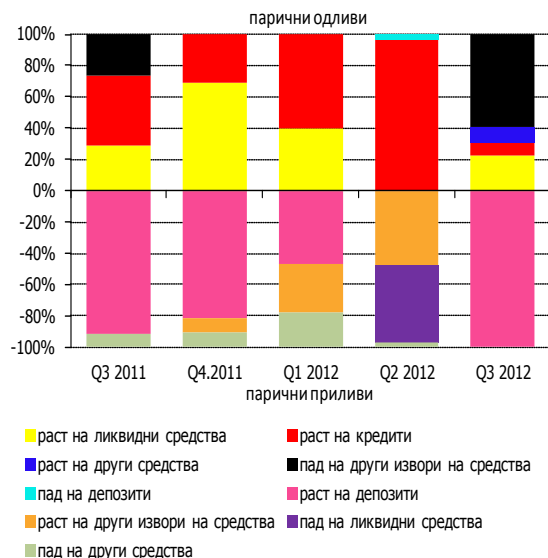
Извор: Податоците се доставени од страна на банките врз основа на посебно барање од Народната банка и поради ова, може да се јават разлики во однос на билансните податоци, коишто банките ги доставуваат на редовна основа согласно со Одлуката за доставување податоци за состојбата и прометот на сметките од сметковниот план на банките и на финансиските извештаи.

Наспроти растот на долгорочните извори на финансирање, краткорочните извори во третиот квартал на 2012 година забележаа пад од 1,1%. Овие движења, на квартална основа, предизвикаа зголемување на учеството на долгорочните извори на финансирање во вкупните извори на финансирање за 0,6 процентни поени. Покрај ова, во текот на третиот квартал дојде и до пад на обврските врз основа на кредити и заеми од 3,1%, што се должи на враќањето на користените долгорочни кредити, пад на износот на склучените репо-трансакции со Народната банка¹⁶ и намалувањето на субординираните инструменти.

¹⁶ Во третиот квартал преку овој инструмент банките позајмија ликвидност во износ од 1.400 милиони денари, што е помалку за 300 милиони денари во однос на вториот квартал.

Графикон бр. 50 Структура на паричните приливи и одливи на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Со категоријата „други средства“ се опфатени средствата коишто не се кредити на нефинансиските субјекти и коишто не се вклучени во категоријата „ликвидни средства“ (долгорочните пласмани во странски и домашни банки, задолжителната резерва во девизи, преземените средства за ненаплатени побарувања, основните средства итн.).

** Со категоријата „други извори на средства“ се опфатени сите извори на средства коишто не се депозити на нефинансиските субјекти (капиталот и резервите, депозитите на финансиски институции, заеми, субординираните инструменти итн.).

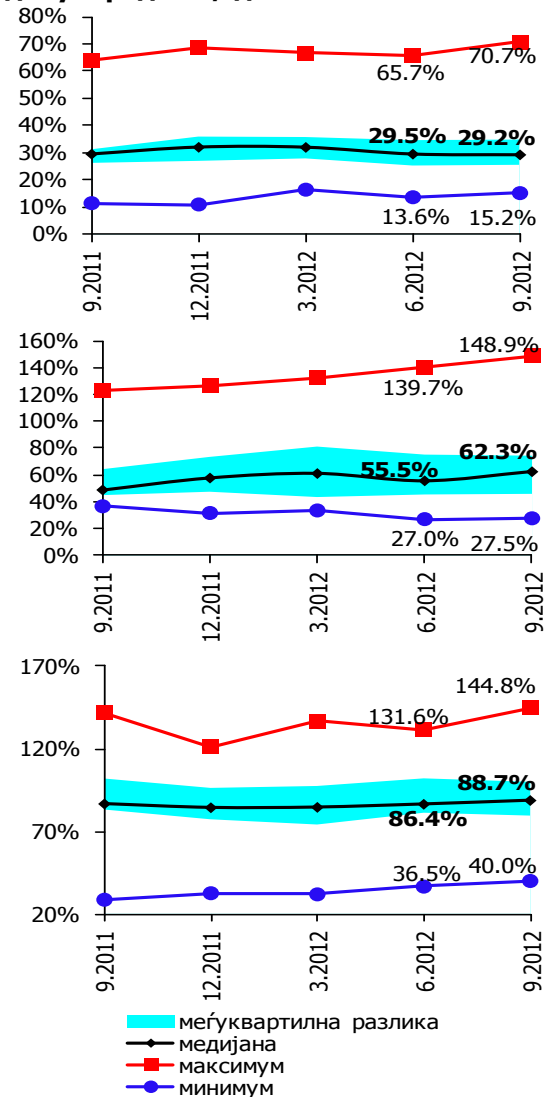
Промените во изворите на финансирање имаа свој одраз и врз структурата на паричните одливи и приливи¹⁷ на банките остварени во третиот квартал на 2012 година. Така, меѓу паричните одливи на банките најзастапени беа одливите врз основа на намалување на другите недепозитни извори на средства, што првенствено произлегува од намалувањето на обврските на банките врз основа на кредити, репо-трансакции со Народната банка и субординирани инструменти. Овие парични одливи беа поголеми од збирот на сите одливи направени на страната на средствата, односно зголемувањето на кредитите, ликвидните средства и другите средства на банките. Наспроти ова, во третиот квартал на 2012 година, паричните приливи на банките во целост произлегоа од растот на депозитите на нефинансиските лица.

Во третиот квартал на 2012 година, ликвидните средства забележаа квартално намалување кај седум банки во интервал од 0,5% до 11,5%. На 30.9.2012 година, учеството на овие банки во вкупната актива на банкарскиот систем изнесуваше 53,1%. Од друга страна, кај десет банки ликвидните

¹⁷ Паричните приливи и одливи на банките во третиот квартал на 2012 година се добиени по индиректен пат, односно преку кварталната промена на салдата на одделните сметки од билансот на банките. Ефектот врз паричните текови на банките, којшто се должи на расходите и приходите коишто не претставуваат паричен одлив или прилив (на пример: отписи на кредити, ревалоризација на хартии од вредност коишто се расположливи за продажба или се чуваат за тргување, амортизација на основните средства, нето курсни разлики итн.) е составен дел на промената на соодветните билансни ставки на кои се однесува соодветниот приход или расход.

Графикон бр. 51 Избрани показатели за ликвидноста за поединечните банки
горе: ликвидна актива / вкупна актива
средина: ликвидна актива / краткорочни обврски
долу: кредити / депозити

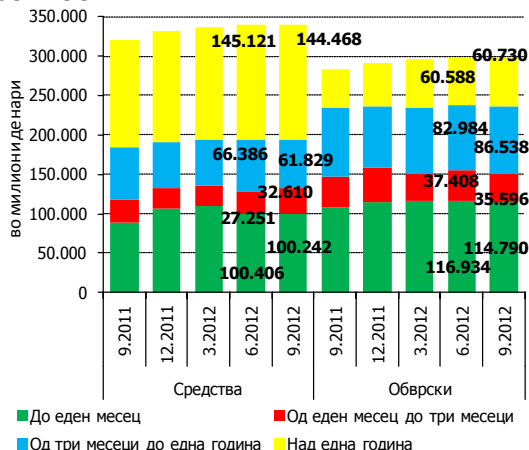
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

средства забележаа квартален раст, којшто по поединечни банки се движеше во интервал од 1,8% до 31,7%.

Показателите за ликвидноста кај поединечните банки во третиот квартал на 2012 година главно бележеа позитивни промени, што предизвика дополнително проширување на меѓуквартилната разлика.

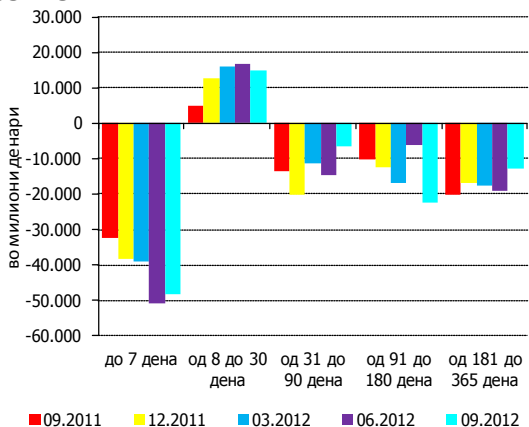
Графикон бр. 52 Апсолутна големина на средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На крајот од третиот квартал на 2012 година, обврските на банките ја задржаа поголемата договорна преостаната рочност во споредба со средствата на банкарскиот систем (анекс бр. 25). Притоа, во структурата на обврските на банките според преостанатата договорна рочност се забележува одредено зголемување на обврските со преостаната рочност од три месеци до една година, наспроти намалувањето на обврските во другите рочни сегменти. Кај средствата, во третиот квартал на 2012 година растат средствата со преостаната рочност над една година и од еден до три месеци.

Графикон бр. 53 Договорна преостаната рочна (не)усогласеност меѓу средствата и обврските по рочни сегменти

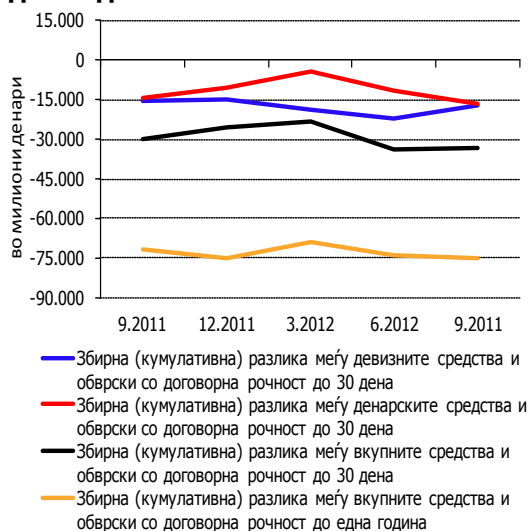

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал на 2012 година, дојде до намалување на договорната преостаната рочна неусогласеност меѓу средствата и обврските во повеќето рочни сегменти. Единствено во сегментот на преостаната рочност од три до шест месеци се забележува продлабочување на рочната неусогласеност меѓу средствата и обврските.

Графикон бр. 54 Збирна (кумулятивна) разлика меѓу средствата и обврските со договорна рочност до 30 дена и до една година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

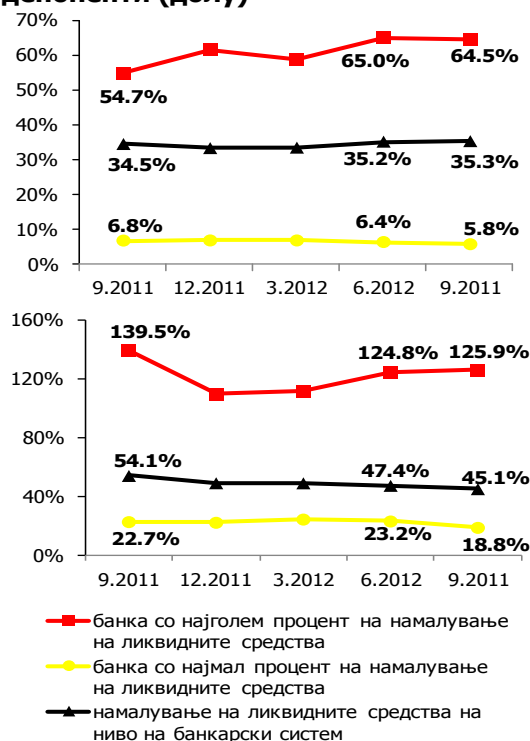
Во текот на третиот квартал на 2012 година, збирниот негативен јаз меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до еден месец забележа различни движења во зависност од валутните карактеристики на средствата и обврските. Имено, кај денарските средства и обврски се зголеми збирната разлика меѓу средствата и обврските со договорна преостаната рочност до 30 дена, додека кај девизните средства и обврски оваа разлика се намали. Во третиот квартал на 2012 година, јазот меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до една година е сè уште стабилен.

Според очекувањата на банките, збирниот јаз меѓу средствата и обврските во сите рочни сегменти е позитивен, што упатува на заклучок дека банките и понатаму очекуваат задржување на стабилноста на депозитите како главен извор на финансирање на нивните активности (анекс бр. 26). Банките очекуваат 82,0% од депозитите со преостаната рочност до три месеци да покажат стабилност останувајќи во банките и во следните три месеци. Оваа очекувана стабилност кај орочените депозити изнесува 81,3%, додека кај депозитите по видување е 86,4%.

Отпорноста на македонскиот банкарски систем на евентуални ликвидносни шокови и понатаму е на релативно високо ниво. Банкарскиот систем располага со доволно ликвидни средства за да се соочи со шокови поврзани со можен одлив на депозитите како најважен извор на финансирање. Но, во третиот квартал на 2012 година се забележува поголема дисперзија во резултатите, видлива преку проширената разлика меѓу банката со најслаб резултат и банката со најдобар резултат. И понатаму, поголема ранливост се

Графикон бр. 55 Резултати од симулацијата за повлекување 20% од депозитите на домаќинствата (горе) и за повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти (долу)

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

забележува при евентуално повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти надвор од банкарскиот систем, во споредба со симулацијата за повлекување на 20% од депозитите на населението, пред сè поради релативно големата концентрација на депозитите кај некои од банките. Учеството на ликвидната актива во вкупната актива при овие симулации се намалува од 30,2% на 25,5% (при повлекување на депозитите на населението) и на 19,0% (при повлекување на депозитите од дваесетте најголеми депоненти). Покриеноста на краткорочните обврски¹⁸ при овие симулации се намалува за 11,4 и 15,2 процентни поени, соодветно, додека покриеноста на вкупните депозити со ликвидна актива се намалува за 10,7 и 14,1 процентни поени, соодветно. Македонските банки покажуваат стабилност и при симулацијата којашто опфаќа одлив на изворите на финансирање користени од нивните матични лица (освен субординираните и хибридниите капитални инструменти чијшто начин на исплата е посебно регулиран од страна на Народната банка). Намалувањето на ликвидната актива по поединечна банка, во тој случај, би се движело во интервал од 0,02% до 31,8%, а на ниво на банкарскиот систем би изнесувало 9,9%. Учеството на ликвидните средства во вкупната актива при оваа симулација, би се намалило за 2,8 процентни поени.

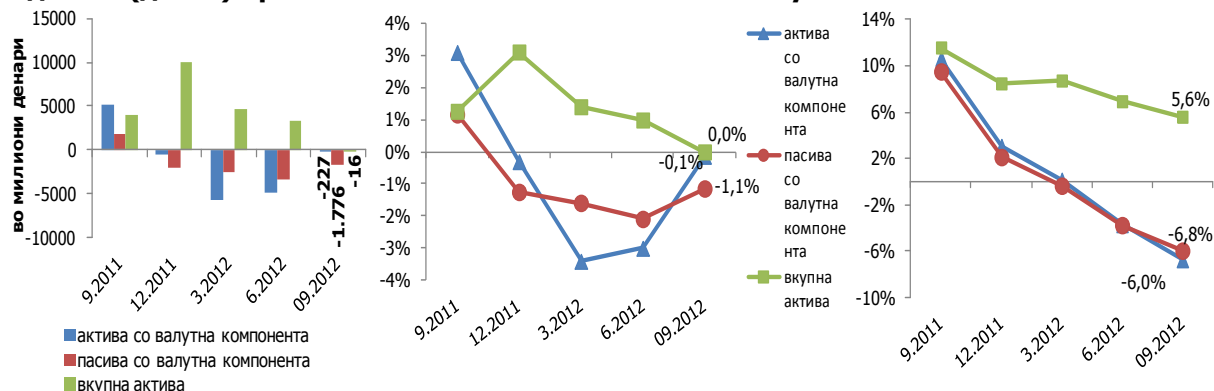
3. Валутен ризик

Во третиот квартал од 2012 година се зголеми јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, но сепак изложеноста на валутниот ризик е на ниско ниво. На 30.9.2012 година, сите банки, освен една, се во рамки на пропишаниот лимит од 30% во однос на сопствените средства.

¹⁸ При симулациите е претпоставено дека депозитите коишто се одлеваат надвор од банките се краткорочни според својот рочен профил и влегуваат во составот на краткорочните обврски.

Графикон бр. 56 Квартална апсолутна (лево) и процентуална (средина) промена и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 57 Учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал од 2012 година, јазот¹⁹ меѓу активата и пасивата со валутна компонента на ниво на банкарскиот систем се зголеми за 1.549 милиони денари или 41,7%. Зголемувањето е резултат на значително поголемо намалување на пасивата со валутна компонента (1.776 милиони денари) во однос на активата со валутна компонента (227 милиони денари). Намалувањето на пасивата со валутна компонента пред сè произлегува од намалувањето на депозитите во странска валута (780 милиони денари)²⁰ и на промените на времените сметки за останатите обврски (626 милиони денари)²¹. Од друга страна, и покрај тоа што во третиот квартал дојде до позначајни промени во структурата на активата со валутна компонента²², нејзиното намалување беше далеку помало во однос на намалувањето на пасивата со валутна компонента.

¹⁹ Јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента е разликата меѓу средствата и обврските со валутна компонента утврден согласно со методологијата за управување со валутниот ризик, каде што средствата со валутна компонента се прикажани на нето-основа, односно се намалени за утврдената исправка на вредноста за средствата со валутна компонента класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“.

²⁰ Најголемо намалување бележат депозитите на нефинансиските институции (514 милиони денари) и депозитите на нерезидентите (286 милиони денари) во странска валута.

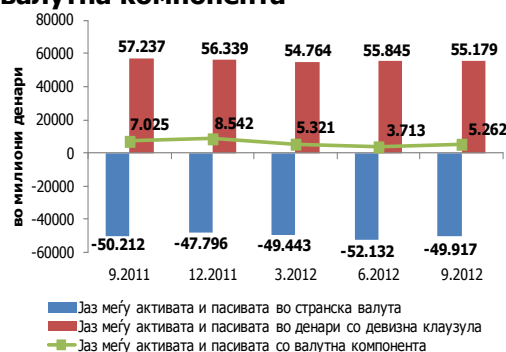
²¹ Најзначајните намалувања се однесуваат на обврските за неизвршени исплати врз основа на наплати од странство (306 милиони денари) и на обврските во пресметка врз други основи (246 милиони денари).

²² Во текот на третиот квартал дојде до намалување на кредитите и депозитите со валутна компонента (за 7.700 милиони денари) и пораст на тековните сметки во странски банки (за 7.189 милиони денари).

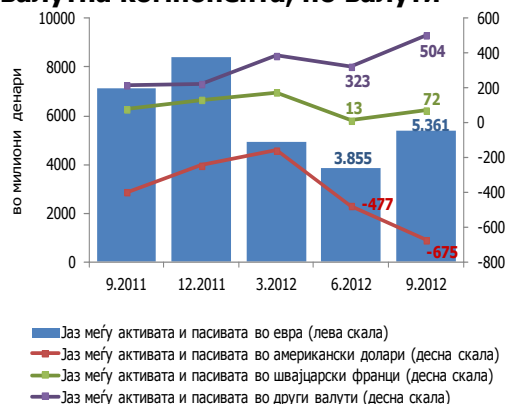
Табела бр. 5 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента

Валута	30.6.2012		30.9.2012	
	Активa	Пасивa	Активa	Пасивa
Евро	88,3%	87,9%	88,9%	88,4%
Американски долар	7,3%	7,8%	6,6%	7,2%
Швајцарски франк	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Останато	2,4%	2,3%	2,5%	2,3%
Вкупно	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 58 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците

Графикон бр. 59 Динамика на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал од 2012 година, се намалија негативниот јаз меѓу активата и пасивата во странска валута (за 2.216 милиони денари²³) и позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во денари со девизна клаузула (за 667 милиони денари²⁴).

Табела бр. 6 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента

Опис	30.9.2011	30.6.2012	30.9.2012
Активa во денари со девизна клаузула	20,3%	17,8%	17,7%
Активa во девизи	32,5%	28,9%	29,0%
Активa со валутна компонента	52,8%	46,7%	46,6%
Пасивa во денари со девизна клаузула	2,5%	1,3%	1,4%
Пасивa во девизи	48,2%	44,3%	43,7%
Пасивa со валутна компонента	50,6%	45,6%	45,1%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Учествата на позициите со валутна компонента во вкупната актива го продолжија трендот на намалување што започна во декември 2011 година, но во споредба со претходниот квартал, тоа намалување е незабележително.

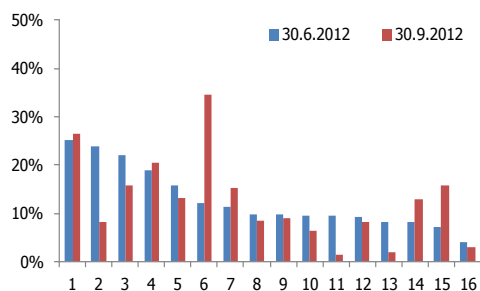
Зголемувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента на ниво целиот банкарски систем најмногу произлегува од позициите во евра, иако проширување на

²³ Стеснувањето на негативниот јаз помеѓу активата и пасивата во странска валута произлегува од намалувањето на пасивата во странска валута, и тоа за 2.048 милиони денари.

²⁴ Врз стеснувањето на позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во денари со девизна клаузула речиси подеднаков придонес имаа и активата и пасивата во денари со девизна клаузула. Имено, активата во денари со девизна клаузула се намали за 395 милиони денари, а пасивата во денари со девизна клаузула се зголеми за 271 милион денари.

Графикон бр. 60 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

јазот има и кај сите останати валути присутни во билансите на банките.

На 30.9.2012 година, една средна банка го надмина пропишаниот лимит за агрегатна девизна позиција (којашто изнесуваше 34,6% наспроти пропишаните 30% од сопствените средства), но на 31.10.2012 година овој сооднос се намали на 25,5%. Сите останати банки се во рамките на пропишаниот лимит и останаа во овие рамки и на 31.10.2012 година.

Табела бр. 7 Отворена девизна позиција по одделни валути во однос на сопствените средства на банките

Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства	Број на банки							
	Евро		Американски долар		Швајцарски		Останато	
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка
под 5%	1	3	8	7	12	2	14	
од 5% до 10%	5						1	
од 10% до 20%	4	1						
од 20% до 30%	1							
над 30%	1							

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

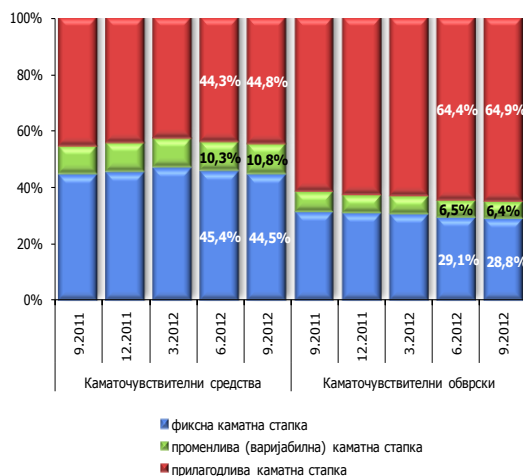
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Во третиот квартал од 2012 година, изложеноста на банките на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности остана на ниско ниво, во споредба со изложеноста на останатите ризици. Ова произлегува од големата застапеност на прилагодливите каматни стапки²⁵ што им дава можност на банките за избегнување на последиците од евентуалните неповолни промени во каматните стапки. На овој начин, банките го пренесуваат ризикот од промена на каматните стапки на корисниците на банкарските производи (кредитите), со што се нагласува значењето на индиректниот кредитен ризик.

²⁵ Приспособувањето на висината на каматните стапки се прави еднострано заради промени во каматната политика на банката, а не врз основа на одредена каматна стапка. Примената на прилагодливите каматни стапки овозможува подобро управување, избегнување или пренесување на преземените ризици, а можат да служат и како инструмент за управување со ликвидноста и профитабилноста.

Графикон бр. 61 Структура на каматочувствителните средства и обврски според типот на каматната стапка

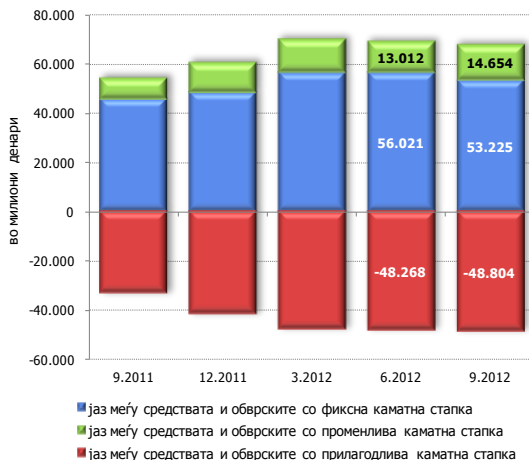
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски

На 30.9.2012 година, позициите со фиксни каматни стапки (44,5%) и позициите со прилагодливи каматни стапки (44,8%) се речиси подеднакво застапени во структурата на каматочувствителните средства, пред сè поради зголеменото учество на позициите со прилагодливи каматни стапки кај кредитите и намаленото присуство на позициите со фиксни каматни стапки кај средствата по видување и вложувањата во орочени депозити.

Кај каматочувствителните обврски, продолжи да зајакнува улогата на позициите со прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 62 Јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

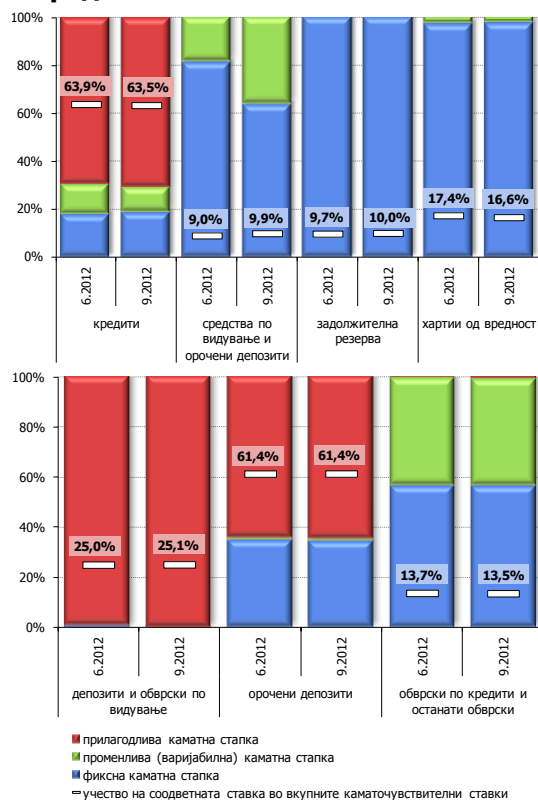
Јазовите помеѓу средствата и обврските со фиксна каматна стапка и со променлива каматна стапка се позитивни²⁶, но бележат спротивни движења, за разлика од претходниот квартал кога и двата јаза се стеснуваа. Стеснувањето на јазот кај позициите со фиксни каматни стапки е последица на позначителното намалување на краткорочните депозити во странски банки и на благајничките записи на страната на активата, наспроти помалку изразеното намалување на краткорочните депозити во денари и во странска валута на претпријатијата и домаќинствата, на страната на пасивата. Проширувањето на јазот кај позициите со променливи каматни стапки е резултат на значителното зголемување на средствата на тековните сметки во странски банки. Од друга страна, незначително се зголеми негативниот јаз помеѓу позициите со прилагодливи каматни стапки²⁷, но тоа не означува поголема изложеност на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните

²⁶ Позитивниот јаз кај позициите со фиксни каматни стапки е резултат на тоа што овој тип каматна стапка преовладува во повеќето ставки од каматочувствителните средства, и тоа кај издвоената задолжителна резерва (100%), хартиите од вредност (97,4%) и вложувањата на банките во депозити (92,5%). Позитивниот јаз кај позициите со променливи каматни стапки се должи на средствата по видување (пред сè кај странски банки), коишто во голем дел (68,5%) се со променливи каматни стапки.

²⁷ Негативниот јаз кај позициите со прилагодливи каматни стапки произлегува од тоа што значителен дел од орочените депозити и речиси сите обврски по видување се со прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 63 Каматочувствителни средства (горе) и обврски (долу), според типот на каматните стапки

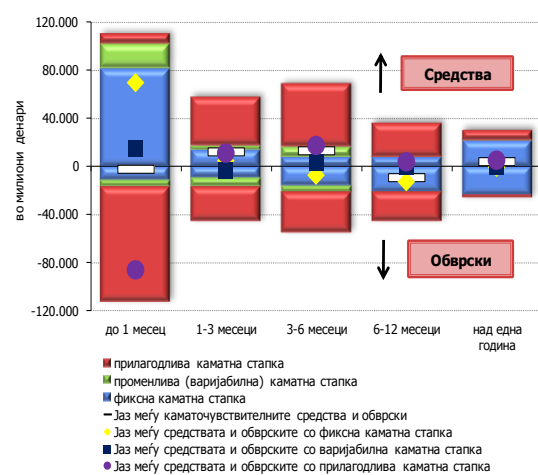

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

стапки, поради можноста којашто ја имаат банките да ги менуваат каматните стапки согласно со своите потреби.

Големата примена на прилагодливите каматни стапки се потврдува и преку нивното претежно учество кај кредитите (од 70,5%) и орочените депозити (од 64,7%), како најзастапени финансиски инструменти во структурата на каматочувствителните средства и обврски на банките.

Графикон бр. 64 Каматочувствителни средства и обврски, според рочноста и типот на каматните стапки

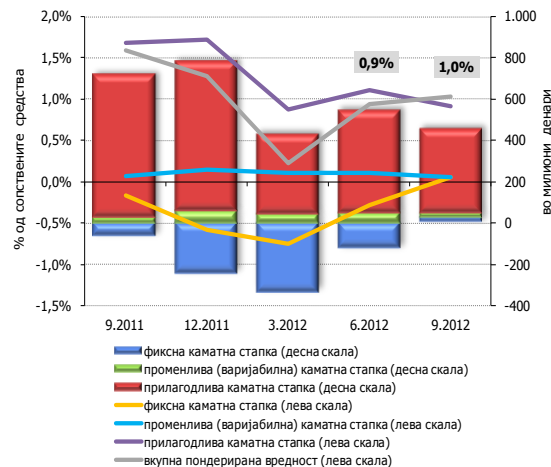
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Јазот (позитивен) помеѓу вкупните каматочувствителни средства и обврски е највисок кај рочниот сегмент од три до шест месеци, што упатува на ризик за банките од пораст на каматните стапки. Меѓутоа, користењето прилагодливи каматни стапки кај најголем дел од активните и пасивните позиции им дава можност на банките да го избегнат негативното влијание од евентуалните неповолни промени во каматните стапки.

Рочната структура на позициите со прилагодливи каматни стапки ги претставува очекувањата на банките за периодот до следното „приспособување“ на висината на каматните стапки, коешто се очекува за три до шест месеци за средствата со прилагодливи каматни стапки и за еден месец за обврските

Графикон бр. 65 Нето пондерирана вредност и однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, според типот на каматните стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

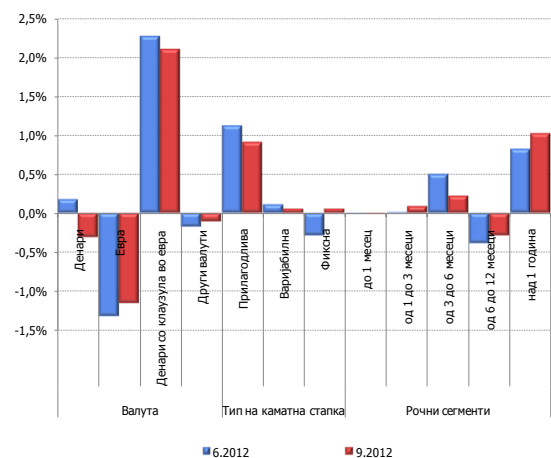
со прилагодливи каматни стапки. Без оглед на големината на јазот помеѓу позициите со прилагодливи каматни стапки, тие не се релевантен показател за изложеноста на каматен ризик, поради вградената можност за промена по избор на банката.

4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности

Високата примена на прилагодливите каматни стапки во кредитните и депозитните банкарски производи е главната причина поради која **ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности има скромно значење за банките**. На 30.9.2012 година, вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на квартална основа незначително се зголеми (37 милиони денари).

Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности зафаќа само 1% од сопствените средства на банкарскиот систем (анекс бр. 29). По одделни банки, соодносот меѓу вкупната пондерирана вредност и сопствените средства се движи во интервал од 0,1% до 5,5%, со медијана од 1% и трет квартал од 1,1%. Најголем дел од изложеноста на ризикот од промена на каматните стапки го определува позитивната пондерирана вредност за позициите со прилагодливи каматни стапки и позициите во денари со клаузула во евра, и тоа кај рочните сегменти над една година.

Графикон бр. 66 Сооднос меѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, според типот на каматната стапка, валутата и рочните сегменти

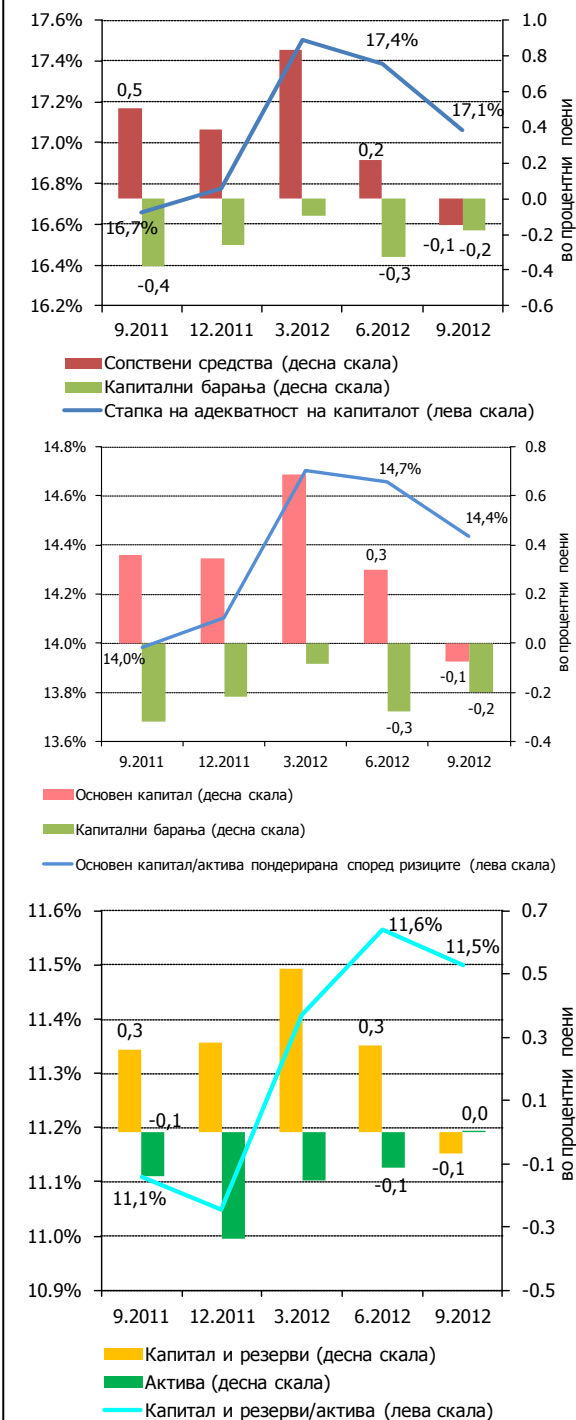

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

5. Ризик од несолвентност

Графикон бр. 67 Показатели за солвентноста и придонес на одделните компоненти во кварталната промена на показателите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат извесно намалување во третиот квартал од 2012 година. Сопствените средства забележаа квартално намалување, најмногу како последица на повисокиот износ на тековната загуба и неиздвоената исправка на вредноста и посебна резерва, како резултат на сметководствено доцнење. Движењата на капиталот потребен за покривање на ризиците (или капиталните барања), во голема мера, беа условени од новите регулаторни барања на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, којашто започна да се применува од 1.7.2012 година. Капиталните барања за покривање на кредитниот и валутниот ризик забележаа квартален пад, за сметка на новововедената обврска за банките за утврдување капитал за покривање на оперативниот ризик.

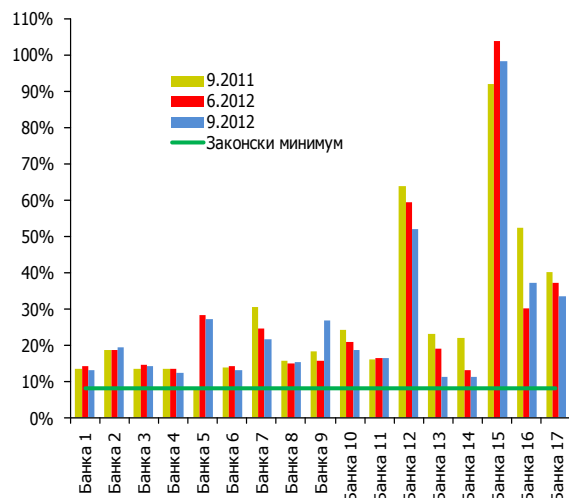
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Во третото тримесечје од 2012 година, стапката на адекватност на капиталот и показателот за соодносот меѓу основниот капитал²⁸ и активата пондерирана според ризиците се намалија за по 0,3 процентни поени, додека капитализираноста на банкарскиот систем (мерена преку соодносот на капиталот и резервите со активата) забележа минимален пад од 0,1 процентен поен. Ваквите движења произлегуваат од негативните квартални стапки на промена на капиталните позиции на банкарскиот систем (сопствените средства и капиталот и резервите), при истовремен раст,

²⁸ Станува збор за основниот капитал по одбитните ставки од збирот на основниот и дополнителниот капитал.

Графикон бр. 68 Стапка на адекватност на капиталот, по поединечна банка

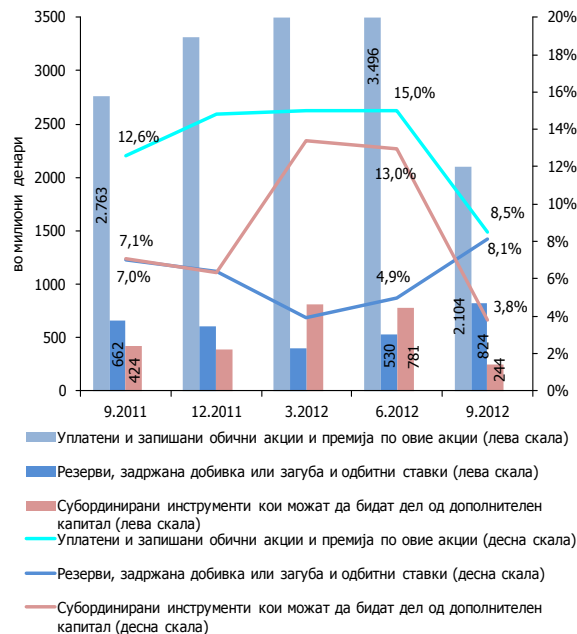
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

иако забавен, на капиталните барања и непроменетост на вкупната актива.

Анализата по поединечна банка упатува на квартално намалување на стапката на адекватност на капиталот кај поголемиот број банки. Сепак, и натаму банките во Република Македонија имаат стапка на адекватност на капиталот повисока барем за 41%, во споредба со законски пропишаното ниво од 8%. Анализирани по индивидуална банка, најниското ниво на адекватност на капиталот изнесува 11,3%.

5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

Графикон бр. 69 Годишни промени на избрани ставки од сопствените средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

По релативно подолг временски период, сопствените средства на банкарскиот систем забележаа квартално намалување од 379 милиони денари, или за 0,8%²⁹. На годишна основа, сопствените средства се зголемија за 3.194 милиони денари, или за 7,8%, што е помалку за 1.604 милиони денари, или за 4,3 процентни поени, во споредба со растот остварен во периодот од 30.6.2011 до 30.6.2012 година. Кварталниот пад на сопствените средства беше речиси подеднакво условен, како од намалувањето на основниот, така и од намалувањето на дополнителниот капитал. Во структурата на основниот капитал, кварталното зголемување на тековната загуба, вклучително и неиздвоената исправка на вредноста и посебна резерва како резултат на сметководствено доцнење³⁰ (во вкупен износ од 415 милиони денари, или за 68,8%), е

²⁹ Негативна квартална стапка на промена кај сопствените средства е забележена за последен пат во четвртиот квартал од 2007 година. Во меѓувреме (од првиот квартал на 2008 година досега), сопствените средства бележат постојан квартален раст, освен во вториот квартал од 2009 година кога се задржаа на речиси истото ниво.

³⁰ Неиздвоената исправка на вредноста како резултат на сметководствено доцнење, утврдена во септември 2012 година, е во целост концентрирана кај една банка и е резултат на прекласификации на клиентите од една кон друга категорија на ризик извршени со теренската контрола на Народната банка. Во октомври 2012 година, износот на неиздвоената исправка на вредноста е соодветно евидентиран во финансиските извештаи на банката.

главниот причинител за извесното намалување на највисококвалитетната компонента од сопствените средства. Наспроти тоа, во третиот квартал од 2012 година, една банка изврши емисија на нови акции (за познат купувач - матичното лице) во вкупен износ од 74 милиони денари и истовремено, донесе одлука за покривање на дел од акумулираните загуби од минати години, во износ од 108 милиони денари (покривањето на дел од акумулираните загуби беше извршено преку откажување на акционерот на банката од побарувањата врз основа на склучените договори за субординирани заеми). Во структурата на дополнителниот капитал, дозволеният износ на субординирани инструменти забележа квартално намалување од 153 милиони денари и во целост придонесе за намалувањето на дополнителниот капитал.

Основниот капитал на банкарскиот систем (по одбитните ставки од основниот и дополнителниот капитал) учествува со 84,6% во вкупните сопствени средства (зголемување од 0,3 процентни поени во споредба со 30.6.2012 година), што го покажува **високиот квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем** (по поединечна банка, ова учество се движи од 66,7% до 100%). Новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот немаше позначително влијание врз нивото и квалитетот на сопствените средства и предизвика само прераспоредување на одредени помали износи од една во друга позиција од сопствените средства.

Како и досега, идниот раст на сопствените средства на банкарскиот систем во голема мера е определен од можноста и подготвеноста на акционерите на банките (пред сè нивните матични лица) за спроведување докапитализации, но и од капацитетот на банките за интерно создавање капитал (преку унапредување на профитабилното работење), којшто во

тековните влошени економски услови, е на малку пониско ниво.

Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства на одделните групи банки се прикажани во анексот бр. 30.

5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем

Во третиот квартал од 2012 година, капиталните барања се зголемија за **211 милиони денари (или за 1%)**, што претставува извесно забавување во споредба со растот остварен во вториот квартал од годината (кога капиталните барања се зголемија за 387 милиони денари или за 1,9%). На годишна основа, капиталните барања се зголемија за 1.029 милиони денари (или за 5,2%).

Табела бр. 8 Споредба на адекватноста на капиталот утврдена согласно со старата и новата методологија за утврдување на адекватноста на капиталот - состојба на 30.9.2012 година

Опис	Стара одлука	Нова одлука
Сопствени средства	44.311	44.311
Актива пондерирана според кредитниот ризик	243.896	224.662
Капитал потребен за покривање на кредитниот ризик	19.512	17.973
Актива пондерирана според валутниот ризик	16.328	7.586
Капитал потребен за покривање на валутниот ризик	1.306	607
Актива пондерирана според оперативниот ризик	/	27.462
Капитал потребен за покривање на оперативниот ризик	/	2.197
Стапка на адекватност на капиталот	17,0%	17,1%
Стапка на адекватност на капиталот (1)*	15,4%	17,1%
Стапка на адекватност на капиталот (2)**	17,0%	19,1%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: *Стапка на адекватност на капиталот (1): во колоната „стара одлука“, стапката на адекватност на капиталот е пресметана со додавање на активата пондерирана според оперативниот ризик утврдена согласно со новата одлука; **Стапка на адекватност на капиталот (2): во колоната „нова одлука“, стапката на адекватност на капиталот е пресметана без да се земе предвид активата пондерирана според оперативниот ризик.

Капиталните барања за покривање на кредитниот ризик квартално се намалија за 1.436 милиони денари или 7,4%. Во услови на одредено

зголемување на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банкарскиот систем (за 990 милиони денари или за 0,3%), којашто натаму служи како основа за пресметка на капиталните

Табела бр. 9 Капитални барања за кредитниот ризик, според категориите на изложеност и пондерот на ризичност (пред и по инструментите за кредитна заштита)

Категории на изложеност	Вкупна билансна и вонбилансна изложеност (нето од исправка на вредност)	Активна пондерирана според кредитниот ризик, распоредена по пондери на ризичност									Капитални барања за кредитен ризик	Капитални барања за кредитен ризик / вкупна билансна и вонбилансна изложеност (нето од исправка на вредност)
		10%	20%	35%	50%	70%	75%	100%	150%	Вкупно		
Побарувања од централни влади и централни банки	61.922	0	0	0	0	0	0	3,7	0	4	0	0,0%
Побарувања од локалната самоуправа и регионалната власт	890	0	0	0	0	0	0	464	0	464	37	4,2%
Побарувања од јавни институции	3.688	0	0	0	0	0	0	1.484	0	1.484	119	3,2%
Побарувања од мултилатерални развојни банки и меѓународни организации	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	/
Побарувања од банки	41.229	0	5.450	0	5.879	0	0	427	1.492	13.247	1.060	2,6%
Побарувања од други трговски друштва	114.524	0	0	0	163	0	0	94.793	0	94.956	7.596	6,6%
Портфолио на мали кредити	93.384	0	7	0	14	0	48.316	16.315	0	64.652	5.172	5,5%
Побарувања покриени со станбени објекти	9.086	0	0	2.069	0	0	0	3.021	0	5.091	407	4,5%
Побарувања покриени со деловни објекти	25.466	0	0	0	0	0	0	24.446	19	24.465	1.957	7,7%
Удели во инвестициски фондови	12	0	0	0	0	0	0	12	0	12	1	8,0%
Останати позиции	46.198	0	141	0	0	0	0	20.122	24	20.287	1.623	3,5%
Вкупно	396.401	0	5.598	2.069	6.055	0	48.316	161.089	1.534	224.662	17.973	4,5%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

барања за покривање на кредитниот ризик, ослободувањето на дел од капиталот потребен за покривање на овој ризик произлегува од олабавените регулаторни барања, содржани во новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, којашто се заснова врз Базел 2.

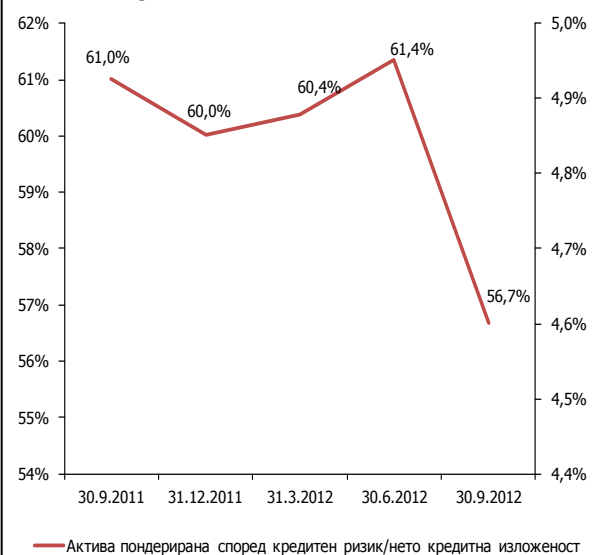
Околу 90% од ослободениот капитал потребен за покривање на кредитниот ризик, се однесува на портфолиото на мали кредити. Согласно со новата методологија за утврдување на адекватноста на капиталот, портфолиото на мали кредити во најголем дел се вклучува со пондер од 75% при пресметката на капиталните барања, за разлика од претходно, кога ова портфолио се вклучуваше со пондер од 100% или 125%.

Помалите капитални барања за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од ова портфолио, што по правило е диверзифицирано, ги прошируваат можностите на банките за зголемување на обемот на активности, но од друга страна уште повеќе го нагласуваат значењето на статистичките модели (и ризиците коишто произлегуваат од нивниот дизајн и примена), коишто се користат при утврдувањето на исправката на вредноста за портфолијата на мали кредити³¹, заради навремено идентификување на оштетувањата кај овие портфолија. Делумно, ослободувањето на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик произлегува и од олабавувањето на регулаторните барања за утврдување на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од побарувањата покриени со станбени објекти³² и побарувањата од банки³³. Треба да се очекува дека намалувањето на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик којшто произлегува од побарувањата покриени со станбени објекти ќе го поттикне станбеното кредитирање во земјава, но сепак не треба да се потцени и кредитниот ризик од овие побарувања, коишто, вообичаено, поединечно се со релативно високи износи и се со подолга рочност, а се обезбедени со станбени објекти, за кои банките применуваат проценети вредности коишто можат значително да се разликуваат од нивните пазарни вредности.

Ослободувањето на дел од капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик се потврдува и преку анализа на учеството на активата пондерирана според кредитниот ризик во нето кредитната изложеност³⁴ на ниво на банкарскиот систем. Така, по подолг

Графикон бр. 70 Учество на активата пондерирана според кредитниот ризик во нето кредитната изложеност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

³¹ Согласно со Одлуката за управување со кредитниот ризик.

³² Дobar дел од овие побарувања, коишто претходно беа вклучувани во пресметката на капиталните барања со пондер од 50%, сега се вклучуваат со пондер од 35%.

³³ Еден дел од овие побарувања, коишто претходно беа вклучувани во пресметката на капиталните барања со пондер од 100%, сега се вклучуваат со пондер од 50%.

³⁴ Утврдена согласно со Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

период на релативно стабилно ниво на овој сооднос, во третиот квартал од 2012 година, учеството на активата пондерирана според кредитниот ризик во нето кредитната изложеност се намали за 4,7 процентни поени.

Капиталот потребен за покривање на валутниот ризик бележи пад, веќе во три последователни квартали. Меѓутоа, овојпат, кварталното намалување на капиталните барања за покривање на валутниот ризик произлегува од промените во начинот на утврдување на агрегатната девизна позиција, којашто (заедно со нето-позицијата во злато) служи како основа за пресметка на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик. Така, во третиот квартал од 2012 година, капиталните барања за покривање на валутниот ризик речиси се преполовија, забележувајќи пад од 550 милиони денари, или за 47,6%. Кварталното намалување на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик произлегува од стеснување на нето девизната позиција (за 7.321 милион денари), што најмногу го има кај позициите во евра, како последица на земањето предвид на исправката на вредноста/посебната резерва на активните позиции со девизна компонента класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, при утврдувањето на девизната актива³⁵, и последователно, при пресметката на агрегатната девизна позиција, што е во согласност со новите барања на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот. Имено, ефектот од вклучувањето на исправката на вредност за овие позиции е намалување на девизната актива за 9.286 милиони денари, што во целост го услови кварталниот пад на капиталните барања за покривање на валутниот ризик. Промените во регулаторните барања од овој домен овозможуваат усогласување со одредбите од Одлуката за управување со валутниот ризик, што пред сè,

³⁵ Поимот „девизна актива“ ја вклучува и активата во денари со девизна клаузула.

го олеснува дизајнирањето на информациските системи кај банките и генерално, ги поедноставува анализите коишто се прават во оваа сфера. Од друга страна, се обезбедува намалување на капиталните барања за покривање на валутниот ризик, којшто произлегува од девизни активни позиции што се веќе оштетени (односно, за кои е издвоена исправка на вредноста и чијашто нето сметководствена вредност е на малку пониско ниво).

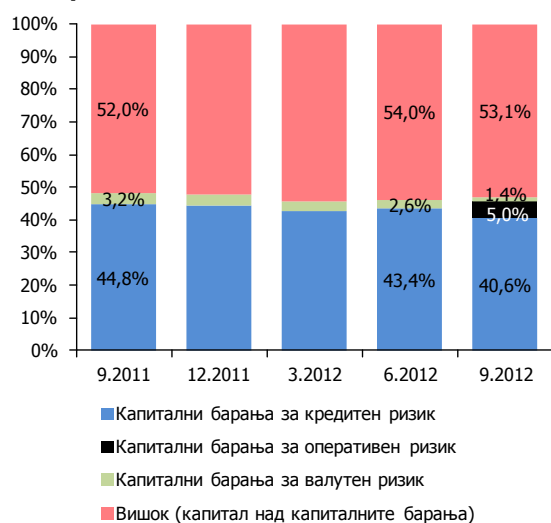
Со новата Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот се предвиде нова обврска за банките за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик. Практично,

регулаторните барања од новата одлука предизвикаа прераспределба на капиталот потребен за покривање на ризиците, од едни ризици кон други. Освен тоа, на 30.9.2012 година капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик беше утврден на нивото од 2.197 милиони денари, што е повеќе за 211 милиони денари во споредба со ослободениот капитал потребен за покривање на кредитниот и валутниот ризик. Околу 66% од капиталните барања за покривање на оперативниот ризик (или поточно 1.452 милиона денари) се утврдени со користење на стандардизираниот пристап, којшто го применуваат трите најголеми банки. Најголем дел од капиталот утврден со стандардизираниот пристап е наменет за покривање на оперативните ризици коишто произлегуваат од деловните линии: „комерцијално банкарство“ и „платен промет и порамнување“, од кои пак произлегува најголемиот дел од нето каматните приходи и нето-приходите од провизии и надоместоци кај групата големи банки. Преостанатите 14 банки го утврдуваат капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор, којшто е генерално поконзервативен и подразбира повисоки износи на капитални барања. Иако со

стандардизираниот пристап се утврдуваат малку пониски износи на капитални барања за покривање на оперативниот ризик во споредба со пристапот на базичен индикатор, сепак се наметнува потребата од поделба на финансиските активности на банките во соодветни деловни линии, што пак има позитивни ефекти пред сè во доменот на управувањето со ризиците и при вкупното управување со банките.

Графикон бр. 71 Структура на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Слободниот капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците забележа квартален пад од 590 милиони денари (или за 2,4%), што е последица на намалувањето на сопствените средства, при истовременото зголемување на вкупните капитални барања. На годишна основа, слободниот капитал забележа раст од 2.165 милиони денари (или за 10,1%).

Повеќе детали во врска со нивото на капиталот потребен за покривање на ризиците и стапката на адекватност на капиталот, по одделни групи банки, се прикажани во анексот бр. 31.

5.4. Стрес-тест симулации на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Спроведените симулации за тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки во Република Македонија на симулирани шокови, упатуваат на малку послаби резултати во споредба со крајот на вториот квартал од 2012 година.

Табела бр. 10 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, со состојба на 30.9.2012 година

Реден број на симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, пред симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот пред симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, пред симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, по симулација	Банка со најниска адекватност на капиталот, по симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, по симулација (број на банки чија адекватност на капиталот по симулација е помала од 8%)
1	17.1%	8	14.5%	1.3%	9 (1)
2	17.1%	8	12.7%	-3.5%	8 (2)
3	17.1%	8	9.7%	-10.2%	7 (7)
4	17.1%	8	8.8%	3.1%	7 (7)
5	17.1%	8	12.7%	-3.9%	8 (2)
6	17.1%	8	9.6%	-10.7%	7 (7)
7	17.1%	8	8.8%	2.2%	7 (7)
8	17.1%	8	9.7%	-9.9%	7 (7)
9	17.1%	8	12.7%	-3.5%	8 (2)
10	17.1%	8	9.7%	-10.4%	7 (7)
11	17.1%	8	14.1%	7.7%	7 (1)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Оваа стрес-тест анализа се темели врз примената на четиринаесет хипотетички симулации, од кои:

- четири симулации за изолиран кредитен шок, (три симулации на зголемување на изложеноста на кредитен ризик класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 30%, 50% и 80% и една симулација на премин на по 10% од кредитната изложеност класифицирана во категориите на ризик „А“ и „Б“ кон категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, каде преминатата кредитна изложеност подеднакво се распоредува),
- петта симулација како комбинација на кредитен и девизен шок (зголемување на изложеноста на кредитен ризик во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50% и депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото за 20%),
- шестта симулација како комбинација на шоките на страната на кредитниот ризик и девизниот ризик (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 80% и депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото за 30%)
- седма симулација како комбинација на кредитен и девизен шок (премин на по 10% од кредитната изложеност класифицирана во категориите на ризик „А“ и „Б“ кон категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, каде што преминатата кредитна изложеност подеднакво се распоредува и депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото за 30%),
- осма симулација како комбинација на шоките на страната на кредитниот ризик и ризикот на каматна стапка (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 80% и зголемување на каматните стапки на одделните активни и пасивни, билансни и вонбилансни, позиции, од 1 до 5 процентни поени),
- деветта симулација како комбинација на шоките на страната на кредитниот ризик, девизниот ризик и ризикот на каматна стапка (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50%, депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото за 20% и зголемување на каматните стапки на одделните активни и пасивни, билансни и вонбилансни, позиции, од 1 до 5 процентни поени),
- десетта симулација како комбинација на шоките на страната на кредитниот ризик, девизниот ризик и ризикот на каматна стапка (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 80%, депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото за 30% и зголемување на каматните стапки на одделните активни и пасивни, билансни и вонбилансни, позиции, од 1 до 5 процентни поени),
- единаесетта симулација, истовремена прекласификација во категоријата на ризик „В“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиските лица (вклучувајќи ги и поврзаните лица).

Во третиот квартал на 2012 година беа изведени симулации на шокови на страната на кредитниот ризик на банките, со цел да се испитаат некои од можните канали на пренесување на негативните ефекти од проблемите со кои се

соочува словенечката економија, врз домашниот банкарски систем. Спроведените симулации покажуваат отпорност на банкарскиот систем, имајќи предвид дека стапката на адекватност на капиталот по двата шока и натаму е над законскиот минимум и на ниво на банкарскиот систем и по поединечна банка.

Табела бр. 11 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, со состојба на 30.9.2012 година

Реден број на симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, пред симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот пред симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, пред симулација	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем, по симулација	Банка со најниска адекватност на капиталот, по симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, по симулација (број на банки чија адекватност на капиталот по симулација е помала од 8%)
1	17,1%	8	15,8%	10,7%	7 (0)
2	17,1%	8	15,0%	8,9%	6 (0)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Оваа стрес-тест анализа се темели врз примената на две симулации за претпоставена ненаплатливост (од 30% и 50%) на кредитната изложеност на домашните банки кон: 1) словенечки нерезиденти; 2) стоте најголеми нето-извозници кон Словенија (утврдувањето на најголемите нето-извозници е направено врз основа на остварениот нето-извоз во периодот од 30.9.2011 до 30.9.2012 година); 3) домашни лица коишто имаат обврски врз основа на кредитни работи кон Словенија, во периодот од 30.9.2012 до 30.9.2013 година; и 4) домашни лица коишто имаат побарувања врз основа на кредитни работи кон Словенија за периодот од 30.9.2012 до 30.9.2013 година.

6. Профитабилност

Во текот на првите три квартали од 2012 година, македонскиот банкарски систем оствари добивка од 644,3 милиони денари, којашто на годишна основа е повисока за 387,3 милиони денари или за 1,5 пати. Бројот на банки коишто остварија добивка се зголеми на 10 и нивното учество во вкупната актива достигна 91,6%, наспроти 84,5% во септември минатата година. Зголемената профитабилност на банкарскиот систем во најголем дел се должи на порастот на нето каматниот приход, со што се зголеми неговото учество во вкупните редовни приходи и во вкупната актива на банките. Воедно, зголемениот нето каматен приход овозможи целосно покривање на зголемената исправка на вредноста на банките поради понатамошното влошување на нивното кредитното портфолио, што претставува еден од најголемите ризици за успешното работење на банките во иднина. Зголемувањето на добивката на банкарскиот систем продолжи и во текот на октомври.

Графикон бр. 72 Абсолютен пораст на главните приходи и расходи, во однос на истиот период претходната година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 73 Структура на вкупните приходи

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

6.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем

Нето каматниот приход имаше најголем придонес во подобрувањето на профитабилноста на банкарскиот систем на крајот на септември³⁶. Овој сегмент од приходите од редовното работење се зголеми за 870 милиони денари, во услови на речиси изедначен раст на другите сегменти од редовните приходи, останатите редовни приходи и нето-приходите од провизии (за 166 милиони денари, истоветно). Растот на нето каматниот приход продолжи и во текот на октомври.

На крајот на септември 2012 година, вкупните приходи на банките (вкупни редовни приходи³⁷ и вонредни приходи) се зголемија за 1.205 милиони денари, односно за 10,5% во однос на претходната година, како резултат на зголемувањето на сите приходни компоненти.

Најголемо учество во структурата на вкупните приходи има нето каматниот приход, чијшто годишен раст се должи на зголемувањето на каматните приходи, но и на умереното намалување на каматните расходи, тренд којшто е карактеристичен од почетокот на 2012 година. Вкупните каматни приходи на банките се зголемија за 690 милиони денари или за 4,8%, што во најголем дел се должи на кредитниот раст на банките кон нефинансискиот сектор³⁸ и на приходите врз

³⁶ Годишен пораст на нето каматниот приход е остварен кај 12 од вкупно 17 банки во земјава, при што најголем придонес од 80,6% во годишниот раст на нето каматниот приход имаат трите најголеми банки во земјава.

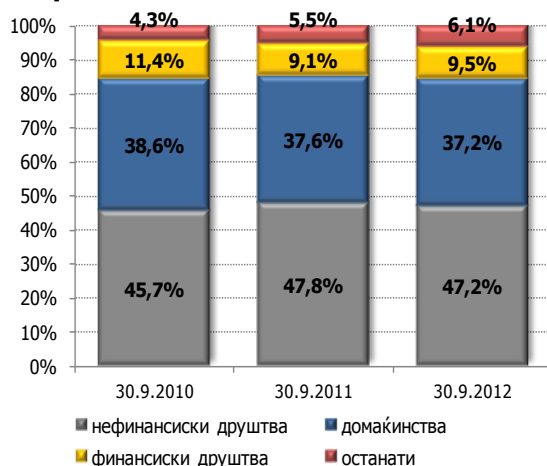
³⁷ Во вкупните редовни приходи се опфатени: нето каматниот приход, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи (нето-приходите од тргување, нето-приходите од финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност, нето-приходите од курсни разлики, приходите врз основа на дивиденди и капитални вложувања, добивката од продажба на финансиски средства расположливи за продажба, капитални добивки остварени од продажба на средства, ослободувањето резервирања за вонбилансни ставки, ослободувањето на останатите резервирања, приходи по други основи, приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања и загубите од продажба на финансиски средства расположливи за продажба).

³⁸ Приходите од камати од нефинансиските друштва пораснаа за 194 милиони денари, односно за 2,9%, додека каматните приходи од секторот „домаќинства“ се зголемија за 169 милиони денари, или за 3,2%. Во согласност со тоа, придонесот на каматните приходи од нефинансискиот сектор во растот на вкупниот каматен приход на банките изнесуваше 52,4%.

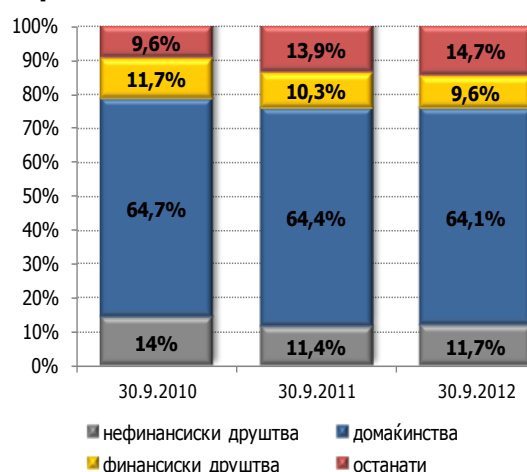

основа на вложувања во благајнички записи³⁹
и хартии од вредност издадени од
централната власт⁴⁰.

Графикон бр. 74 Секторска структура на приходите од камати

Графикон бр. 75 Секторска структура на расходите од камати

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Придонес кон зголемување на нето каматниот приход имаше и умереното намалување на каматните расходи (180 милиони денари или 2,6%), коешто е резултат главно на пониските депозитни каматни стапки, во споредба со септември 2011 година, и покрај порастот на депозитите на нефинансиските лица, пред сè на денарските депозити. Најголем пад на депозитните каматни стапки е остварен кај орочените депозити на секторот „домаќинства“⁴¹, поради што намалувањето на овие каматни расходи има и најголемо влијание врз намалувањето на вкупните каматни расходи. Дополнителен придонес кон намалувањето на каматните расходи на банките имаше и намалувањето на каматните расходи кон финансиските друштва

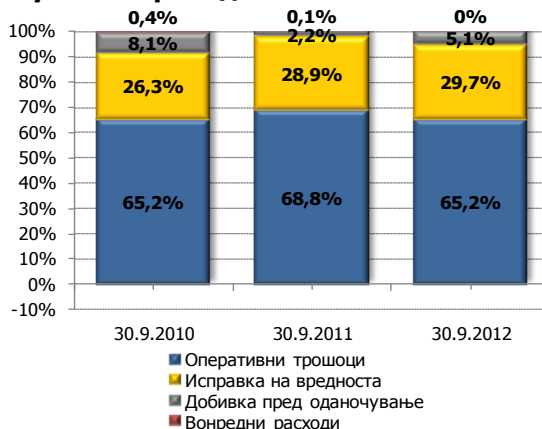
³⁹ Приходите од камати на банките од вложувања во благајнички записи се зголемија за 325 милиони денари или за 56,5% на годишна основа, со што нивното учество во порастот на вкупните каматни приходи на банките достигна 47,1%.

⁴⁰ Каматниот приход од вложувања во државни записи е вклучен во категоријата „каматен приход од останати субјекти“ којшто на крајот на септември 2012 година се зголеми за 125 милиони денари, односно за 16,3%, со придонес во порастот на вкупниот каматен приход на банките од 18,1%.

⁴¹ Каматните стапки на краткорочно и долгорочно орочените денарски депозити се намалија за 1,5 и 1,4 процентни поени, соодветно.

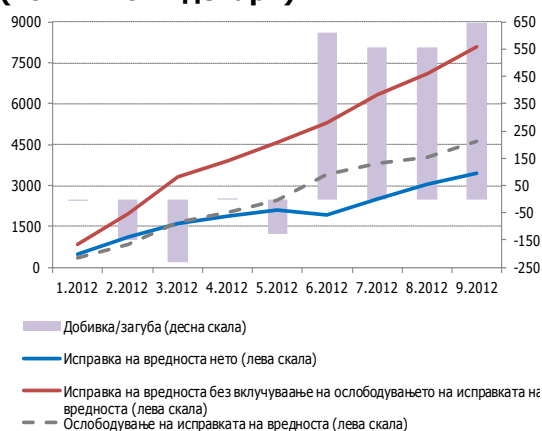

Графикон бр. 76 Користење на вкупните приходи

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 77 Исправка на вредноста на финансиските средства (во милиони денари)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

(пензиските фондови врз основа на орочени депозити), како и на нефинансиските друштва. Зголемување на каматните расходи од 28 милиони денари, или за 2,9%, е забележано единствено кај секторот „останати“ (главно кај расходите за секторот „држава“).

И понатаму, најголем дел од вкупните приходи на банките се троши за покривање на оперативните трошоци⁴² и на исправката на вредноста. Трендот на намалување на учеството на оперативните трошоци во вкупните приходи, што започна на почетокот на 2012 година, продолжи и во третиот квартал на годината, за сметка на зголемувањето на учеството на исправката на вредноста и остварената добивка.

На крајот на септември 2012 година, **нето-исправката на вредноста (за финансиски и за нефинансиски средства) достигна 238 милиони денари, што претставува раст за 7,4% на годишна основа, а овој тренд продолжи и во октомври.** Овој раст е резултат на влошувањето на кредитното портфолио на банките. Во текот на третиот квартал на годината дојде и до значително зголемување на исправката на вредноста на нефинансиските средства од 209,9 милиони денари, или за 3,4 пати на годишна основа. Зголемувањето на овој вид исправка на вредноста главно е резултат на донесената Одлука за измени и дополнување на Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања во јуни 2012 година⁴³, при што банките веќе почнаа да

⁴² Оперативните трошоци ги опфаќаат: трошоците за вработените, амортизацијата, општите и административните трошоци, премиите за осигурување депозити и останатите расходи, освен вонредните расходи.

⁴³ Донесената Одлука за измени и дополнување на Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања („Службен весник на Република Македонија“ бр. 74/2012) ги обврзува банките во билансот на успех да признаат загуба за оштетување на преземени средства затечени на датумот на стапување во сила на Одлуката (20.6.2012 година), којашто е најмалку еднаква на поголемиот износ од: а) разликата помеѓу проценетата вредност на преземеното средство намалена за трошоците за продажба и почетната сметководствена вредност на кредитната изложеност којашто е затворена со преземеното средство, намалена за вкупниот износ на загуба за оштетување и б) 20% од почетната сметководствена вредност намалена за вкупниот износ на загуба за оштетување. За преземените

Графикон бр. 78 Влијание на исправката на вредноста врз висината на добивката

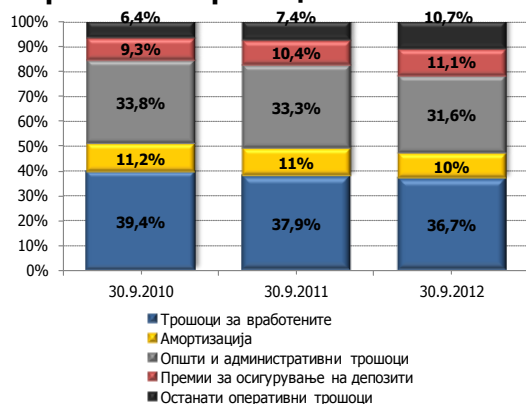

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

прават приспособувања во нивниот биланс на успех, што придонесе за намалување на остварениот финансиски резултат.

Доколку се анализира износот на добивката пред издвојувањето на исправката на вредноста за финансиски и нефинансиски средства, тогаш таа би изнесувала 4.398 милиони денари и на годишно ниво би била повисока за 836 милиони денари или за 23,4%.

Графикон бр. 79 Структура на оперативните трошоци

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

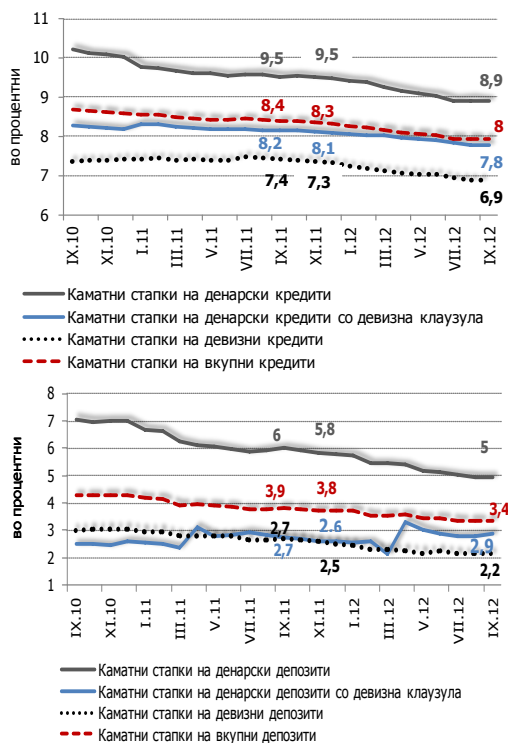
Оперативните трошоци на банките се зголемија за 376 милиони денари (4,8%), при што најголем годишен пораст од 303 милиони денари или 52,3% има кај групата останати оперативни трошоци⁴⁴, што во најголем дел произлегува од една банка во земјата. Поизразено годишно зголемување од 93 милиони денари (11,3%) има и кај премиите за осигурување на депозити, што соодветствува со годишниот раст на депозитите на банките. Во согласност со ваквите промени во рамките на оперативните трошоци, се намали учеството на трошоците за вработени и општите административни трошоци коишто сочинуваат над две третини од структурата на вкупните оперативни трошоци на банките.

средства до 1.1.2010 година банките се должни првото евидентирање во билансот на успех да го направат најдоцна до 1.1.2013 година, додека за средства преземени по 1.1.2010 банките се должни првото прикажување да го направат најдоцна до 1.1.2015.

⁴⁴ Останатите оперативни трошоци вклучуваат посебна резерва за вонбилансна изложеност, останати резервирања и расходи по други основи (трошоци од минати години, даноци и придонеси од приход, трошоци за парични казни, такси и судски решенија и други трошоци). Доколку се направи корекција за овој вид трошоци кај конкретната банка, коишто всушност се однесуваат на капитална загуба од продажба на актива, тогаш групата останати оперативни трошоци би се намалиле за 39 милиони денари или за 6,6% на годишна основа.

Графикон бр. 80 Движење на активните (горе) и пасивните (долу) каматни стапки

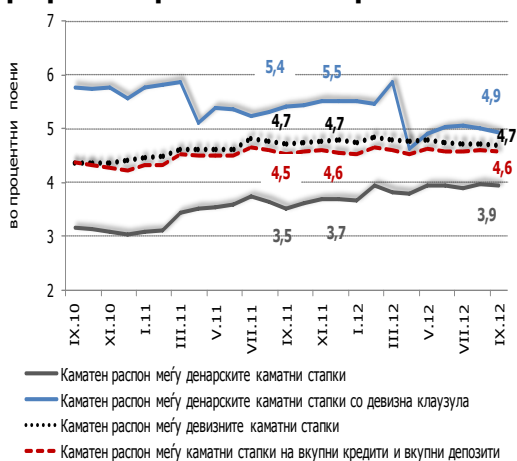
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

6.2. Движење на каматните стапки и каматниот распон на банкарскиот систем

Трендот на постепено намалување на активните и пасивните каматни стапки продолжи и во текот на третото тримесечје на годината, во услови на непроменетост на клучната каматна стапка на Народната банка, но и при понатамошно намалување на Еурибор. Најголемо намалување на каматните стапки е забележано кај денарските и девизните кредити и депозити, при што намалувањето на каматните стапки на депозитите е посилно. Исклучок од ваквите движења се движењата кај каматната стапка на денарските депозити со девизна клаузула, којашто умерено се зголеми.

Позасиленото намалување на пасивните во однос на активните денарски каматни стапки доведе до зголемување на каматните распони помеѓу каматите на кредитите и депозитите во денари. Воедно, дојде до приближување на каматните распони, и тоа најмногу на тие во денари и денари со девизна клаузула.

Графикон бр. 81 Каматен распон

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

6.3. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките

Зголемената профитабилност на банкарскиот систем на крајот на септември 2012 година придонесе за подобрување на основните показатели за профитабилноста на банките.

На крајот на третиот квартал на годината дојде до **подобрување на стапките на поврат на активата (РОАА) и капиталот (РОАЕ) и на профитната маргина⁴⁵ на банките**. Подобрувањето на овие три показателя на ниво на банкарскиот систем, исто како и во претходниот квартал, во целост произлегува од зголемената профитабилност на групата средни банки, за разлика од останатите групи каде што има влошување на овие показатели (анекс бр. 32).

Табела бр. 12 Показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето на банкарскиот систем

Показатели	Банкарски систем	
	30.9.2011	30.9.2012
Стапка на поврат на просечната актива (ROAA)	0.1%	0.3%
Стапка на поврат на просечниот капитал (ROAE)	1.0%	2.3%
Оперативни трошоци /Вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	68.8%	65.2%
Некаматни расходи/Вкупни редовни приходи	75.2%	71.5%
Трошоци за плати /Вкупни редовни приходи	26.1%	24.0%
Трошоци за плати /Оперативни трошоци	37.9%	36.7%
Исправка на вредноста за финансиски и нефинансиски средства / Нето каматен приход	43.4%	44.3%
Нето каматен приход /Просечна актива	3.2%	3.4%
Нето каматен приход /Вкупни редовни приходи	66.5%	67.0%
Нето каматен приход /Некаматни расходи	88.4%	93.7%
Некаматни приходи/Вкупни редовни приходи	39.9%	33.0%
Добивка (загуба) од работењето /Вкупни редовни приходи	2.0%	5.1%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Подобрената профитабилност на групата средни банки може да се согледа и од зголемениот нето каматен приход од кој се троши помал дел за покривање на исправката на вредноста на банките и покрај влошувањето на квалитетот на нивното кредитно портфолио.

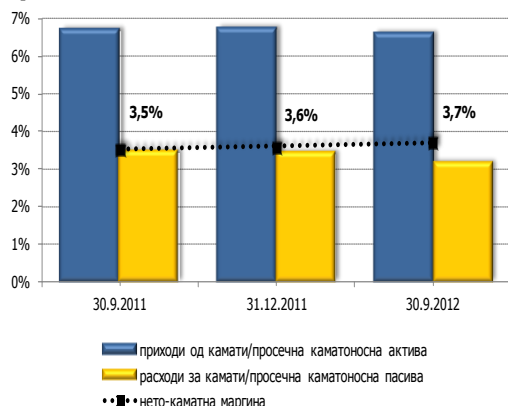
Трендот на подобрување на оперативната ефикасност на банките, со исклучок на групата мали банки, продолжи и во третиот квартал на годината. Тоа може да се воочи од помалиот износ на вкупните редовни приходи којшто се троши за покривање на оперативните трошоци⁴⁶, како и

⁴⁵ Профитната маргина претставува однос на добивката (загубата) од работењето и вкупните редовни приходи.

⁴⁶ Показателот за соодносот на оперативните трошоци и вкупните редовни приходи (cost-to-income) е пресметан според вообичаената методологија и ја вклучува групата останати оперативни трошоци. Но во оваа

Графикон бр. 82 Нето каматна маргина

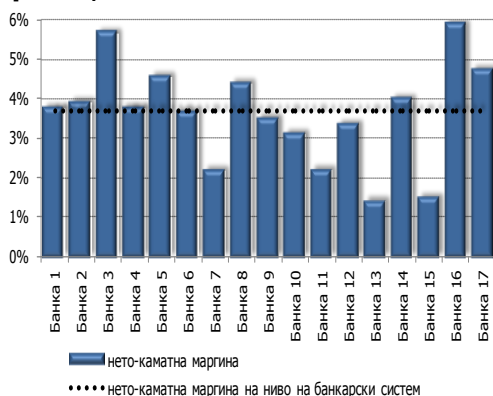
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

од останатите показатели за соодносот помеѓу одделните видови трошоци и вкупните редовни приходи. Кај групата мали банки, оперативната ефикасност бележи влошување како резултат на зголемувањето на оперативните трошоци.

Нето каматната маргина⁴⁷, во однос на септември 2011 година, се зголеми за 0,2 процентни поена како резултат на пропорционално повисокиот пораст на нето-приходите од камати во споредба со порастот на просечната каматоносна актива.

Од вкупно седумнаесет банки, осум банки остварија пониска нето каматна маргина од нето каматната маргина на ниво на банкарскиот систем.

Графикон бр. 83 Нето каматна маргина, по поединечни банки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

група трошоци е опфатен и поголем износ на капитална загуба од продажба на актива. Доколку овој расход се из земе за потребите на пресметката, овој показател за оперативната ефикасност би бил понизок, односно наместо 65,2% колку што е прикажано во табелата, би изнесувал 62,5%. Тоа укажува на дополнително зголемување на оперативната ефикасност на банките.

⁴⁷ Нето каматната маргина е пресметана како сооднос помеѓу нето каматниот приход и просечната каматоносна актива. Заради споредливост, каматните приходи и расходи за првиот квартал се сведени на годишна основа. Просечната каматоносна актива е пресметана како аритметичка средина од износите на каматоносната актива на крајот на соодветниот квартал од тековната година и на крајот на претходната година.

АНЕКСИ